

СВОБОДА НАРОДАМ — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

З М І С Т

	стор.		стор.
о. П. Фалько — Смолоскипи січня ..	1	Ф. Одрач — Людина без долі	16
І. В-к — Політична потвора	3	П. Кізко — Поет і видавець	17
А. Орликовський — Нове в Орієнті	6	Е. М. — З нотатника	20
А. М-н — Багдадський пакт і його збройні сили	8	І. В-к — Безрідна наука	22
Проф. В. Січинський — Переселення народів російської імперії	11	І. Федорович — Бісівське маріння	25
Р. Левко — Початки націоналізму на Заході	14	Польська політична еміграція	26
Леся Укараїнка — Полярна ніч	15	Проф. П. Савчук — Український Віль- ний Університет — світоч вільної науки	28
		З нових видань	30
		Зісівські холодільники	32

В С

ОРГАН ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД, УКРАЇНИ

РІК X Ч. 1 (87)
YEAR X № 1 (87)

СІЧЕНЬ — 1956
JANUARY — 1956

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.50

ВІСНИК

о. П. Фалько

СМОЛОСКИПИ СІЧНЯ

Якщо в перших двох універсалах Центральної Ради з дня 23 червня і 16 липня 1917 року говориться ще про автономію України в складі Російської держави, то вже III універсал, оголошений 20 листопада того ж 1917 року декларує Українську Народню Республіку, правда в федеративному зв'язку з Росією.

Два місяці пізніше — 22 Січня 1918 року — Центральна Рада під тиском обставин засадничо змінює свою попередню політику, оголошуючи акт великого державно-історичного значення, який до історії України увійде під назвою IV Універсалу. Читаємо в ньому:

„Народе України. Твоєю силою, волею, словом утворилася на Українській Землі вільна Українська Народня Республіка... Від нині стає Вона Самостійною, від нікого Незалежною, вільною, Суверенною Державою Українського Народу”.

І як логічну послідовність цього Акту, через 12 місяців, саме 22 Січня 1919 року, Директорія Української Народньої Республіки проголошує Універсал Соборности: „од нині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини Єдиної України — Західня Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Русь) і надніпрянська Велика Україна.

Здійснилися віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України.

Од нині є Єдина Незалежна Українська Народня Республіка.

Од нині Народ Український, визволений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу... будувати нероздільну, самостійну Державу Українську на благо і щастя всього її люди”.

З тисяч грудей, наче сурми, нежданно заграло:

Слава Тобі, Україно — Ти вільна й соборна, писав поет тих днів.

Перенесімося пам'яттю в ті бурхливі, насичені

подіями роки. 7 березня 1917 року почалася в Петербурзі російська революція. Своїм підписом під маніфестом про зречення влади, цар Микола II закінчив останню сторінку жорстокої царської Росії, історії династії Романових, що стільки лиха, сліз і крові завдала Українському Народові, що з висоти царського престолу оголосила була світові „України не било, нет і быть не может”.

Тим царським перехвалкам вже в 1900 році заперечив піонер модерного українського націоналізму, незабутньої пам'яті Микола Михновський, коли в своїй праці „Самостійна Україна” писав: „Над нами висить чорний стяг, а на ньому написано: смерть політична, смерть національна, смерть культурна для Української Нації. І ось, серед таких обставин, хай навпаки логіці подій, ми випишемо на своїм прапорі: Одна-Єдина, Вільна, Самостійна Україна... Нас жменька, але ми сильні нашою любов'ю до України”.

Ці слова здійснилися в 1918-19 роках. Обороняючи те, що є найдорожчим для кожної людини — Волю — українські патріоти в ім'я Христової заповіді, любови до ближнього, проливали свою кров на полях Крут, в засніжених степах в Зимовому поході, під Базарем і Бродами. Гинули на засланні, на далекій півночі і на шибеницях польських в'язниць. Боряться за здійснення святих ідеалів Незалежності і Соборности до сьогодні люди УПА і революційно-визвольного підпілля, осяяні світлом палаючих Смолоскипів Січня.

Аналізуючи події Січня обох згаданих років, мусимо рішуче ствердити одне: сьогодні не час на розумування над тим, що зробив та чого не зробив той чи інший український політик. Ті питання належать до історії і будуть вповні і справедливо висвітлені по остаточному виборенні волі для України, коли, нарешті, скінчиться

ця міжпартійна боротьба емігрантів і історія винесе свій осуд.

Нас цікавить інше питання, а саме — ставлення до України обох головних окупантів наших Земель: Росії і Польщі, як своєрідне „бути чи не бути” Незалежній, Соборній Українській Державі. Першою справою „прогресивної, соціалістичної” московсько-большевицької влади була війна проти України. Одним з головних завдань польської делегації на Паризькій мировій конференції, що закінчила першу світову війну, було призначення для Польщі влади над Східною Галичиною, а на підставі Ризького договору наступила окупація Західної Волині і Полісся. Переглядаючи сторінки польських газет і видань (за винятком хіба „Культури”) можемо ствердити, що поляки вперто ведуть пропаганду в світі про „історичне” право Польщі до Західних Українських Земель. Нашою відповіддю на ці зазіхання є Державний Акт 22 Січня 1919 року, як вияв волі єдиного суверенного Володаря на тих Землях — Українського Народу.

Чому так сталося, що большевики, прийшовши до влади під гаслом „мир без анексії і контрибуцій”, одразу розпочали найбільш імперіалістичну війну, бажаючи анексувати молоду Українську Державу? Почасті відповідь на це питання дасть сприймання революції російським та українським народами. Три російські письменники-візіоністи змальовували образ того, що діється на просторах Советського Союзу. Поет Лермонтов у віршах „Настанет год, Росії черний год” та „Дудт мужики, несут топоры, что-то страшное будет” пророчим даром передчував всі страхиття пролетарської революції. Найбільший російський письменник 19 століття — Ф. М. Достоевський — змальовує ті ж страхиття в романі „Беси”, а на наших вже очах пише Дмитрій Мережковський свій твір-

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by the Organization for Defense of Four
Freedoms of Ukraine Inc.

Monthly except July and August when bi-monthly.

“Second class mail Privileges Authorized at
New York, N. Y.”

I. Wowczuk Editor in Chief.

Address: P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

візію „Грядущій Хам”. Цей „грядущій” перестав бути об’єктом візіонерських задивлень в майбутнє і, прийнявши живе тіло і кров, виступив на світову арену в жовтні 1917 року, коли московський большевик поглибив поняття революції, сприйнявши її як бунт рабів проти клясового утиску, як вибух кривавої помсти на всіх, хто тому бунтові спротивиться.

Інакше революція була сприйнята українцями. Був це вибух нестримного бажання творити своє нове, вільне життя; мати в своїй хаті свою волю і силу, і правду. Сталося незрозуміле для сторонніх людей чудо: нарід, що за найбільше благо, здавалося, вважав культурну автономію — на протязі 10 місяців революції зробив рішучий, стомилевий крок вперед від автономії до Самостійности. Нарід став Нацією, а область — Державою.

В світі іде боротьба добра із злом, ненависти з любов’ю. Підлягаючи цьому віковичному праву, московський раб оголосив нещадну війну вільній Українській Людині і „беси” Достоевського вирушили на підбій України. Тільки лермонтовський мужик з’явився у нас не з топором, не з сокирою, а з гарматами і кулеметами. „Грядущій Хам” Мережковського перетворився в озброєного наганом московського чекіста. І хоча повні героїчних епізодів Визвольні Змагання 1918-21 років закінчилися окупацією Краю, ми в праві сказати, що боротьба з окупантом не ввагала на протязі тих 38 років і ворог добре знає, що не зламати йому вільного духа Українського Народу, що наказ Незалежности даний 22 січня 1918 року, виконується в наші дні легендарною Українською Повстанчою Армією, а завтра може принести тотальний зрив всього Народу і День Волі прийде у невміру-щому сяйві національної перемоги.

Так в далекій простором, а близькій нашому серцю Україні. Що діється коло нас?

Знаєм всім нам є факт, що йде закулісова гра російської еміграції з т. зв. „приватними кругами”, які обстоюють принцип непередрішенства долі поневолених Москвою народів і в першу чергу — народу українського. В порозумінні з росіянами ті приватні кола голосять конечність плебісциту після перемоги над большевизмом. Нашою відповіддю на жадання плебісциту на території України будуть власне Січневі універсали: „Волею Українського Народу, ви-

І. В-к

ПОЛІТИЧНА ПОТВОРА

(До виборів у Франції)

Франція, яку чомусь називають колискою свободи, має новий черговий парламент. Він народжений передчасно, бо попередній не міг розв'язати протиріч в собі самому, не говорячи вже про імперію, яка в лихоманці соціально-духових катастроф і зривів котиться до західної провінції. В наші часи, коли так багато говориться про боротьбу з світовим комунізмом, ідеологічною підвалиною якого є універ-

явленою в 1918-19 роках, Україна стала Незалежною, Соборною Державою". Воля Народу є нашим плебісцитом і другого ми не визнаємо. Але якщо сучасним книжникам і фарисеям цієї відповіді буде замало, ми готові пред'явити світові плебісцит крові. На питання, чи Україна має бути незалежною — кров'ю героїв, що загинули в боротьбі за Незалежність, пам'яттю 7 мільйонів замучених голодом, муками тих, що нині поневіряються по примусових таборах праці, відповімо тим фарисеям слова: **так, Україна має бути ні від кого Незалежною, Соборною Державою.**

Які завдання стоять нині перед нами? В хвилині, коли коегзистенціональний дурман усміненої дипломатії тратить на чарі, коли наступає гірке протверезіння і на дієву арену знова повертає холодна (а завтра може прийти гаряча) війна — час нам, українським політичним емігрантам зрозуміти, що нація кличе і стати до останнього бою за здійснення державницьких ідеалів 22 Січня.

„У кожного люду, у кожній країні
Живе такий спогад, що в його давнині
Були золотії віки”...

Золотим віком у нашій давнині була доба княжої Київської Держави, відродженім по віках за Гетьманщини. Ця державницька традиція ще раз заблисла щирим золотом на наших вже очах та знайшла вияв в Актах 22 Січня.

Як палаючі смолоскипи обидві ті січневі дати негасимим вогнем освітлюють шлях Українського Народу до Волі. Шлях боротьби з ворогом серед байдужости, а то й зле прихованої ворожости декого з „вільного світу”.

салізм матерії й заперечення духа, чомусь всі соціологічні вияви життя і в т. зв. вільному світі міряються тільки матеріальним прогресом. Економіка країни чи спільноти стала вирішальним у вимірі суспільних відносин, а свобода, яку ніби обороняє т. зв. вільний світ від комунізму, узалежнюється від здійснення економічної справедливости. Отой соціологічний економізм, що ним хочуть вимірювати всі сторони людського життя, ота екзистенціальна філософія чи не найбільше згубні в наш час. Чи не в ній таїться причина безнадійних борсань сучасного світу в його ніби боротьбі проти комунізму?

Матеріалізм твердить: „буття визначає свідомість”. А світ, який бореться чи обороняється проти наступу комунізму, повторює, що здійснивши економічну справедливість в світі, врятуємо свободу. Повторюючи заявлений штамп про поділ на два світи: вільний і невольний, хочуть оборону вільного світу вести з тих же ідеологічних позицій матеріалізму, різних варіацій. Декарт твердив: „Я думаю, значить, я існую”. А в наш час, в т. зв. вільному світі, поширеною формулою стала: забезпечім якнайвигідніше існування, а тоді будемо думати. Большевики пронизали матеріалістичну філософію комунізму месіанізмом російського національного духа, а на експорт подають комуністичний ідеалізм. Вони говорять про матеріальну базу, як підставу всього, а політику і все життя в імперії формують на засадах імперіального месіанізму, для експорту прикритого комуністичним ідеалізмом. А т. зв. вільний світ говорить про ідеалізм, християнство, хоч нормативи соціального буття спільнот формує на засадах біологічного економізму, боронить свободу тіла, про нього дбає, занедбавши і занедбуючи свободу духа.

Християнську істину, що плоть нічтоже, дух животворить, перевернуто в життєвій філософії сучасного світу навиворіт. Плоть стала всім, а дух животворчий приборкується, щоб він став нічим. А спільноти з охляпавим духом не обороняють свободи, на яку зазіхає комунізм...

Коли стали відомі наслідки виборів до фран-

цузького Національного Зібрання, то й сиві парламентаристи, творці прогресивної, пропорційної й багатохвосної виборчої системи самі злякалися того народженого прогресивними виборами творива. Заскочені наслідками виборчого „прогресу”, не знали як до нього признатись, бо протелеграфувати про вибори легко, але як пояснити те американському читачеві. Чи то була боязкість економічної реакції, щедрої на допомогу Америки, чи прозоріння бодай на мить під впливом арифметики виборів, до якої довела прогресивна політична алгебра, що роками діяла у Франції, не знаю. Наслідків виборів нетерпляче чекали не тільки в Парижі, але й в усіх столицях світу, бо події, що відбувалися й відбуваються у Французькій Імперії, виходить далеко за межі її. Тих наслідків не можна міряти кількістю мандатів, здобутих у виборчій боротьбі якоюсь групою. Парляментська арифметика не все говорить, якщо взагалі правду говорить.

Як знаємо, ці вибори були призначені, щоб скріпити політичну середину в Національному Зібранні і створити після виборів міцний уряд. Дуже часті кризи уряду, вибори та реформи стали звичайним явищем у Франції, а після другої війни прогресивна урядова лихоманка ні на рік не покидала Парижу. Від неї вже втомились і французи. Соціальна втома взагалі, а в наші часи, коли всевидяще око з Москви так пильнує, є особливо небезпечна річ. В тій лихоманці творці прогресивної й пропорційної виборчої системи, ніби прагнучи всіх задовольнити, нікого не задовольняли, а державу послідовно вели до руїни. Ніхто ж бо не буде заперечувати того, що ще перед другою війною Франція розколихувалась, слабнула, підупадала, втрачаючи національні первні у гризні партій, що кожна по своєму в боротьбі за голоси виборців, ніби обороняючи свободу, її топила. Бо ж про яку свободу можна говорити, коли в критичний й напружений момент нація не найшла в себе проводу, що міг би очолити її боротьбу проти зовнішньої агресії.

Останні вибори, то наслідок девголітньої послідовної політичної діяльності прогресивних політиків типу Блюма й інших. Дві політичні сили здобули перемогу в них: комуністи і пужадисти. За виборчою арифметикою комуністи стали на третьому місці у парламенті, а

пужадисти, яких зовсім не було, здобули п'ятдесят одно місце. Пужадисм, зовсім новий рух, що спирається на дрібних власників: кустарів, крамарів, селянство, два роки тому почав розвиватися й набувати сили, домагаючись реформи податків. Цікаво, що найбільше невдоволення й переполох в „прогресивній” пресі викликали успіхи пужадистів, а не перемога комуністів. Про останніх вона згадує, а пужадизм називає новітнім фашизмом і бачить в ньому небезпеку для прогресивної свободи, хоч Пужад виразно відмежовується від комунізму, підкреслюючи, що в лавах його руху є люди всіх партій, але вони є перш за все членами руху, що домагається реформ. Хто зна, чи не маємо тут до діла з новою, ще не оформленою політичною силою, що інстинктивно шукає шляхів оздоровлення соціально-політичного життя країни. Не раз бувало так, що в малому ховалося велике. Важко погодитись, що пужадизм мелодий, неформлений політично рух, такий небезпечний для свободи Франції, як про нього говорить „прогресивна” преса. Небезпека в отій прогресивній лівиці, що спричинила панівне становище комуністів в парламенті. І небезпека не для парламенту, бо він з таким складом недовговічний, а для свободи нації.

**

Голова розпущеного уряду Фор, угруповання якого нараховує 153 депутати в новому Парляменті, на другий день після виборів заявив, що „Франція в небезпеці”, а я б сказав „свобода її в небезпеці”, бо зруйновано норми відносин одиниці і держави. Соціальна свобода не є абсолют, але базується на певних абсолютних передумовах. Коли оті нормативи втрачаються, а все соціальне життя релятивізується, то цим губиться й підстави соціальної свободи, для якої ніби це робиться. Список свобод в арсеналі сучасності довгий: свобода преси, зборів, думки, совісти і т. інш., але підставою для всіх їх є свобода переконання релігійного, морального та наукового, — можливість і внутрішня готовість те переконання боронити до кінця. Лише люди сильні духом мають переконання свободи й вони його здібні боронити послідовно. У Франції партії, що ніби змагались за свободу, більше, коли не виключно, дбали про свободу тіла, а найменше про свободу духа. І що довший ставав список свобод в частих

прогресивних і пропорційних виборах, то менше лишалось духової творчої свободи, про яку Леся Українка говорила словами: „ти мене убити можеш, жить в неволі не примусиш”.

Справжні християни, що мали оту свободу духа, легко позбувались свого майна, без нарікань приймали тортури тиранів, а то й смерть, борючись і обороняючи свою духову свободу, але віри своєї не зрікалися, ідолам і чужим богам чи пророкам не поклонялися. Вони володіли істиною свободою духа. І в отій свободі була сила християнства. Силу армії також визначає не кількість, а дух її творців і колективу, віра в правду свою, що породжує й волю боронити віру й свободу свою. Занепад духової свободи приходить тоді, коли порушується національно-етичні нормативи у взаєминах цілого й одиниці, коли приходить гіпертрофія особи, перевага матеріального, видимого над духовим невидним - творчим і формуючим. Тоді, що більше говориться про свободу, то більше її втрачається.

Соціально-політична демагогія в політичній боротьбі Франції, привела до того, що духові нормативи, які визначають взаємини цілого до одиниці, втрачено. Екзистенція стала підставою всього. Міцність держави, як і всякої іншої соціальної формації залежить від отого свідомого (духове), добровільного (свобідне) визнання, що від цілого залежить особисте. Коли такого розуміння не стає, чи воно занепадає, а головним в понятті свободи стає добробут, достаток, блага тіла, тоді свобода втрачається, переростає в анархію, яка є найбільшим ворогом її, бо повне унезалежнення особи від колективу чи спільноти з її законами й нормативами, як і свобода від держави, є безумство. Сила й примус завжди були й будуть факторами формуючими, організуючими й державно-творчими.

Багатопартійна Франція в гонитьбі за свободу тіла, змагаючись за його вигоди, занедбала свободу національного духа і в цих виборах розпливлася в дрібноміщанських гаслах і демагогічних обіцянках чисельних партій. На 544 місця в парламенті, кандидувало 6.000 осіб. І було біля 1500 виборчих лист. Одні обіцяли зменшення податку, другі збільшення платень та поліпшення економічного добробуту через

прогресивне господарство. А найпрогресивніша конституція, зваливши всю повноту влади на Законодавче Зібрання, яке за своєю конструкцією не здібне конструктивно керувати, звела до мінімуму виконавчу владу — уряд. І та ж конституція стимулювала принцип боротьби за необмежену свободу кожного, за яким він може діяти так, як вимагає його екзистенція, егоїстичні інтереси, найменше зважаючи на цілість. Боротьба за тілесний добробут, за свободу тіла привела до того, що кожна соціальна група чи то робітники, чи то службовці, чи поліція домагалися й домагаються від держави непосильного для неї поліпшення матеріального добробуту, екзистенції життя. Це розхитувало соціальні підвалини країни, обмежувало кінець кінцем саму свободу. Не дивно, що комуністи вийшли переможцями в цих виборах. Їхній успіх є наслідком прогресивної конституції, а не ідейних симпатій населення. Ті успіхи спричинили політичні прогресивні махлярі-творці такого парламентського ладу. Коли повірити виборчій арифметиці, якою „прогресивні” політики хочуть міряти політичне наставлення країни, то виглядало б, що біля 30% французів є комуністами чи їм симпатизують. А так воно не є, бо пересічний француз з дрібновласницькою ідеологією не має нічого спільного з комуністичною ідеєю, вона чужа йому. Перемогу комуністам забезпечили ліві, напів ліві й лівіші.

**
*

Нічого дивного і несподіваного немає в тому, що вибори, які мали скріпити й устabilізувати уряд, закінчились тим, що законодавча влада (Національне Зібрання) випала після виборів куди слабшою, ніж була попередня. Французькі газети називають нове Національне Зібрання безхребетною потворою. Комуністи в ньому мають 145 місць, на 53 більше, як в попередньому. Про яку свободу вони думають й яку обороняють, говорити зайво. Пужадисти, хоч і є силою ворожою комунізму, але її політичну неоформленість й домагання неокреслених реформ зручно використали й будуть використовувати комуністи. Дві найбільші політичні сили: радикали під проводом Мондес Франса і так званий центр: католики й радикали під

проводом Форса мають разом 343 місця (перші 190, другі 153). Здавалося б, що ці дві сили, маючи більшість, спосібні створити сталий уряд. Але обидві вони ненавидять одна другу й спільна співпраця між лідерами є виключена, не кажучи вже про те, що кожна в собі дуже зрізничкована, а зовнішня виборча єдність нічого не має тривкого. При такому укладі найсильнішою політичною партією (не кількісно, а політично) в Національному Зібранні будуть комуністи, протидержавна деструктивна сила, що має свою окреслену мету і своє негативне руйнівницьке хочу. Що може дати така безхребетна потвора для Франції й її свободи? Багато несподіванок, перманентну міністерську свистопляску й соціальну лихоманку в країні, Парламент якої має національну вивіску без національної ідеї. І в тому найбільша трагедія Франції, що не обмежується на кордонах її.

Вибори у Франції в якійсь мірі нагадують Німечину 30-х років, що стала прологом німецького фашизму. Від свободи, що дбає тільки про екзистенцію тіла до деспотії — один крок. В спільноті, що дбає тільки про те, щоб зробити матеріальне життя якнайлегшим, так же легко зроджується бажання мати труднощі. Вибори відбувалися за пропорційною системою, що вважається останнім здобутком сучасної демократії. За аналогічною системою відбувалися і вибори до російських Установчих Зборів 1917 р. Кожну систему треба оцінювати за наслідками, а не теоретичними, часто спекулятивними аргументами. Як уже згадувалося, творці тієї системи, теоретики французького парламентаризму, самі були заскочені й не наважувалися тих наслідків оприлюднювати. А Ворошилов, що приїхав до східного Берліну відзначити 80-ліття Піка, відкинувши всі правила дипломатії, по большевицькому привітав перемогу комуністів. Та й цей зловіщий привіт мабуть не вплине на прогресивістів, що ведуть країну до прогресивного паралічу.

**

Не є важним, як склеять партійні черепки в Національному Зібранні, що збереться десь в другій половині січня. Якби їх не склеїли (ймовірно під проводом соціаліста, бо на інший вихід не дозволяє виборчий балаянс), з безхребетної потвори важко сподіватися якогось пуття. Важливим є, що оті вибори у великій мірі

А. Орликовський

Нове в Орієнті

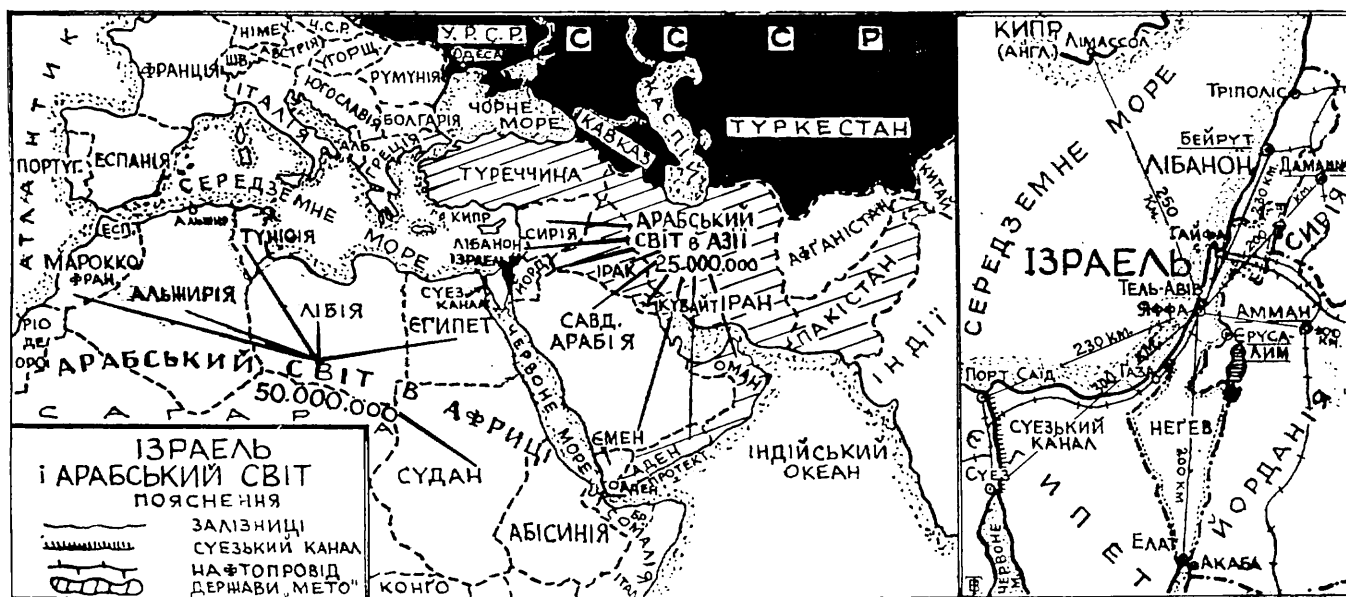
(Закінчення)

Совети добре розуміють значення цілого Орієнту, а в тому й Ізраїля, як стратегічної точки, що лежить на перехресті великих шляхів між Малою Азією та Африкою, Європою та Індійським Океаном. Після встановлення дипломатичних зносин (1953 рік), нав'язано торговельні відносини, наладжано культурні зв'язки. Християнські пам'ятки: монастирі та церкви, які колись належали царській Росії, перетворено в пропагандивні твердині на весь Левант, звідкіля пропагується дружба російського народу до народів Орієнту.

Слідом за цим пішли і паломницькі прощі радянських магометан до Мекки, Єгипту, Сирії,

відзеркалюють духовий стан частини т. зв. Заходу. А ще важливішим є те, що прогресивна хвороба французької Імперії не оминула й нас. Чи в гонитві за політичними модами не кличуть і наші „прогресивні“, „найпрогресивніші“ занедбати або й відкинути свою національно-державницьку самобутність, а боротьбу за відновлення її свободи підмінити московським ерзацом непередрішенства. Чи не докочуємось іноді й ми в своїй кипучій політичній діяльності до того, що вимагаємо в консолідації найнейтральнішої, неполітичної, нерізкої лінії, щоб нікого не вразити, комусь догодити.

Філософія екзистенціалізму прослала у Франції доріжку комуністам до перемоги в цьогорічних виборах. Чи не стелять деякі наші учені з політичним паспортом помосту для федерації України у великій Росії, відкидаючи самобутність національної культури, пропагують на її місце вселюдську світову культуру, манять спільноту на всесвітнянські стежки космополітизму через псевдонауку. Коли спостерігаєш кипучу діяльність наших нейтралістів, то все пригадується Шевченкове „Ох“, який найбільше остерігав, щоб Україну злії й лукаві люди не обікрали і не приспали в ній духового — творчого. Політичний нейтралізм завжди був найбільшим ворогом національної свободи й волі, а в нас він піднімає голову.

а на завершення „визвольного діла” Росії від-
відав Єрусалим, московський патріарх, вступа-
ючи по дорозі до патріарха Антіохійського та
Александрійського.

Ізраїль, наладнавши приязні відносини з
СРСР, мав замір спровадити до Палестини біля
2.665.000 жидів, що розкинуті по цілому СРСР,
головно в Україні, (де їх після останніх вісток
з советської преси має бути біля 1.200.000 душ),
далі в Білорусі, Литві та на Далекому Сході в
т. зв. Біробіджанській Авт. Області, спеціально
створеній в двадцятих роках для жидівського
поселення, з пропагандивним завданням по від-
ношенню до Бритійської Палестини. Советська
імперія хотіла показати світовому жидівству,
що й жиди можуть мати право на окрему „дер-
жавку” в СРСР. Біробіджанською автономією
для „Євреїв” СРСР хотів прихилити в свій бік
світове жидівство з його людністю, капіталом,
перетворюючи жидівську діаспору в світі (бі-
ля 15.000.000 душ) в рухомих носіїв комуніс-
тичної ідеології.

Від жидівської державної автономії в Біро-
біджані майже нічого ще лишилося, засадничо
замінилися і советсько-ізраїльські відносини.
Вже торік Москва зігнувала Ізраїль, органі-
зовуючи конференцію азійських народів в Бан-
дунді (Індонезія), щоб не дратувати ворожих
до Ізраїля арабських країн. На цій конферен-
ції великими почестями оточено єгипетського
прем'єра Насера, а після конференції Москва

оточує приязню Єгипет і інші арабські країни.
Єгипет, Сирія і Арабія створюють бльок, об'єд-
нуючи збройні сили під спільним командуванням
в противагу Багдадському пактові. Що все це
не обходиться без ідейної опіки Кремля, свід-
чить промова Хрущова на сесії Верховної Ра-
ди СРСР.:

„В звязку з Багдадським пактом, — ска-
зав Хрущов, — треба сказати кілька слів про
становище в країнах Близького й Середнього
Сходу. Як відомо, організатори Багдадсько-
го пакту доклали всіх зусиль, щоб втягти в
цей агресивний бльок арабські країни. Але во-
ни зустрічають рішучий спротив народів цих
країн. Советська суспільність з співчуттям
стежила й стежить за героїчною боротьбою
народа Йорданії проти спроб примусового
приєднання цієї країни до Багдадського
пакту.

Ми розуміємо, продовжував Хрущов, праг-
нення народів арабських країн за повне визво-
лення від чужоземної залежності. В той же
час дії Ізраїля, який з перших днів свого існу-
вання почав погрожувати своїм сусідам, про-
водячи до них не дружельобну політику, за-
слуговують осудження. Зрозуміло, що така по-
літика не відповідає національним інтересам
країни Ізраїля, і за спиною тих, хто її здій-
снює, стоять всім відомі імперіялістичні кра-
їни. Вони хочуть використати Ізраїль, як
зброю проти арабських народів, маючи на

увазі експлоатації природних багатств цих просторів”.

Коментарі до заяви Хрущова зайві. Останні ковополиття в Іуданії це є практичні наслідки советської опіки в цьому просторі.

Покищо арабсько-ізраїльський конфлікт обмежений лише до пограничних зутічок між військами Єгипту, Сирії та Ізраїля, що дає у висліді постійне воєнне становище цих держав, які мусять витратити великі кошти на постійне удержання армій на пограниччі та доставу зброї. Великий, по населенню, Єгипет не так тяжко відчуває цей воєнний стан та малий несповна 2-мільйоновий Ізраїль не може собі дозволити на такий воєнний стан на довшу мету, в якому дуже великий відсоток бюджету йде на воєнні цілі.

Це взаємне дратування на прикордоні Єгипту та Ізраїля, а в останній час теж і на границі Сирії посилює напругу з обох сторін.

Політична активність Арабів дуже поважно ускладнила відносини не тільки в цій частині світу, бо здержати малий Ізраїль перед війною проти Арабських країн Заході все можливо, але куди важче утримати озброєний Арабський світ від воєнного походу на Ізраїль за привернення земель Палестини, якими араби володіли, 2 тисячі років.

Політика здержування арабів означало б погрожувати їм війною, виявляючись певним союзником одного малого Ізраїля, що у висліді означало б звернення усього 75-мільйонного арабського світу в сторону Росії за допомогою, що означало б поширення комуністичних впливів на африкансько-азійських просторах, заселених арабами. Це мало б катастрофальне значення під кожним оглядом для західних потуг в їх домінуючому **ще зараз** положенні на всьому Леванті. Тому то положення Ізраїля та його західних союзників, які договорами гарантували незмінність його кордонів, досить складне.

Советський Союз, продаючи зброю арабам по нечувано низькій ціні, по якій Захід не спроможний продати, хоче закріпити свої впливи в Орієнті, перетворити його в неутральний, що означало б замороження в часі війни Суезу та нафти, що є підставою мілітарної сили Заходу на Леванті. Іде великий змаг між московським світом та західними потугами за Орієнт на капіталово-торговельній базі.

А. М-н

Багдадський пакт і його збройні сили

Створення Багдадського пакту заскочило й збентежило Москву, яка з бігом часу розраховала через Іран та Пакістан просмикнутися до Туреччини і Малої Азії (арабські країни), а тим самим, до Африки і стати твердою ногою аж на теренах Суезького каналу. І перед підписанням, і після підписання державами-учасницями Багдадського пакту, московська преса скажено зарепетувала на весь світ, обливаючи Багдадський пакт, ЗГА та Англію відрами московських брудних помий. Кремль дипломатичною нотою попередив Іран, що „за майбутній розвиток подій на Близькому Сході Москва не відповідає”. Хрущов про Багдадський пакт торохтів у промовах під час поїздки до Індії, Бурми та Афганістану. Не забув кинути він каменюкою в Багдадський пакт і у промові на сесії Верховної Ради ССРСР в кінці грудня 1955 р., про Багдадський пакт згадано і в спільній советсько-індійській заяві.

Перечитуючи советську військову пресу, кожного разу натикаємося на хвалькуваті заяви, що советські збройні сили — наймодерніші і наймагутніші в світі, а ССРСР — непереможна країна, для якої не страшні ніякі військові пакти та бльоки. Чому ж тоді Москва так скаженю

Рятуючи ситуацію на Орієнті, ЗДА і Великобританія змушені шукати розв'язки в політиці довгореченцевого кредиту і допомоги для упромисловлювання орієнтських держав, створюючи при тому оборонні ланцюги проти ССРСР, хоча б у формі нового НАТО на лінії Анкара-Багдад-Тегеран-Карачі, підсилюючи свої бази на Кипрі, в Адені та Омані. Попри це Західні потуги почали впливати посилено на Єгипет та Ізраїль в здержанні войовничости обох сторін, шукаючи нової формули для замирення.

Чи нова політика Заходу замирить розбурканий на Орієнті арабський світ і чи це стримає російсько-большевицьку агресію покаже майбутнє.

галасує проти Багдадського пакту, коли він для неї не страшний?

Після того, як у кінці листопаду 1955 р. відбулася перша нарада країн-учасників Багдадського пакту, тепер в Багдаді відбуваються засідання постійної ради та постійної військової комісії, у якій беруть участь також військові представники ЗДА та Англії. Ухвали нарад зберігаються у великій таємниці, що дуже не до вподоби Москві, бо до цього часу її шпигунська сітка не зуміла проломитись до військової ради Багдадського бльоку. Кремль свої передбачення та прогнози будує на коментарях чужинської преси та деяких скупих відомостях, які їй іноді вдається дістати, через необережність службовців в установах Багдадського бльоку. Немає сумніву, що на військовій комісії Багдадського бльоку обговорюються і приймаються рішення, щоб стримати Московську агресію на Близький та Середній Схід. Опрецьовуються також і заходи, щоб залучити до Багдадського пакту ще й інші держави.

З військово-стратегічного погляду Багдадський пакт — це головна ланка в захисному ланцюзі, що сполучує НАТО та СЕАТО.

У багатьох існує думка, що НАТО, СЕАТО та МЕДО (Багдадський пакт) — це тільки військові бльоки, які об'єднують збройні сили, вишколюють та озброюють їх. Така думка хибна, бо НАТО, СЕАТО і МЕДО — це також і політично-економічний захисний пас проти ССРСР, до розпорядимости яких належить військова промисловість, стратегічна сировина, морські повітряні та суходільні шляхи сполучення, комунікації і т. д. Названі бльоки мають за ціль не лише стримувати військову московську агресію, але також перешкоджати, щоб до ССРСР не надіставалася важлива військово-стратегічна сировина, як напр. нафта, поліметали, кольорові метали, гума. Хрущова і Булганіна „погнала” до Індії не якась там приязнь до колоніальних народів, а стратегічна сировина на Близькому та Середньому Сході, якою до цього часу користувалася Англія та ЗДА. Справа не в рижові, що його купуватиме в Індії ССРСР, хоч риж теж для Москви потрібний тепер як стратегічно-військова продукція в зв'язку з сучасною зерновою кризою в ССРСР.

За індійським рижом фактично заховалася гума, про купно якої советські газети не зга-

дують ні слова. Договір, що укладено між Москвою та Індією на збудову потужного металургійного заводу за советські гроші і советських матеріалів — це практичне здійснення московської колоніальної політики на Азійському Сході, до якого сторіччями прямує Москва. Для Москви фактично нічого не коштує збудувати даремно на Близькому Сході, в Індії та Єгипті потужні підприємства, бо кошти витрат покрийють колоніальні народи в ССРСР, поневолені Москвою. Черговим кроком московського колоніалізму на Близькому та Середньому Сході — це є договір між Єгиптом і Чехословацією про „товарообмін” єгипетської бавовни на чехословацьку зброю. Бавовна також не „злий” стратегічний матеріал, з якого можна, крім одягу, виробляти чимало різних вибухових речовин. Але в договорі головне між Чехословацією та Єгиптом є те, що через нього Москва прокладає собі шлях аж на терени Суецького каналу, які тепер мусить опустити Англія. Ще іншим черговим кроком було те, що Кремль запропонував Єгиптові велику фінансову і технічну допомогу побудувати потужні промислові підприємства та велику греблю на р. Ніл.

То ж поважною перешкодою для московської імперіалістичної експансії на Близькому і Середньому Сході став Багдадський пакт, ось чому й галасує Москва проти доконаного факту його створення.

Яку ж фактичну збройну силу складають з себе разом всі держави — учасники МЕДО?

Найбільшими збройними силами диспонує Туреччина, яка має приблизно до 500 тис. вояків. Турецькі наземні сили складаються з 20 дивізій та 14 окремих бригад; повітряно-військові сили — з 2-х тактичних армій та однієї авіабази, а в складі воєнно-морських сил є 1 тяжкий крейсер, 10 ескадренних міноносців, 12 підводних човнів та низка інших транспортних і допоміжних кораблів.

Частину турецьких військ та військово-повітряних сил призначено до збройних сил НАТО в південно-східній зоні Європи і 6-го збройного об'єднання тактичної авіації командування НАТО. Всі військово-морські сили Туреччини належать до складу збройно-морських сил НАТО на Середземному морі. Від липня 1947 р., тобто від часу підписання турецько-американ-

ської умови про військову взаємодопомогу, ЗДА відвантажили до Туреччини на 1,4 мільярди доларів різного військового майна та зброї. За останні два роки Туреччина одержала 155 м.м. гавбиці, панцери типу „М-47”, самохідні гармати „М-36”, реактивні літаки-винищувачі „Ф84” та „Ф-86”, ескадренні міноносці та підводні човни. Переозброєння і вишкіл турецьких збройних сил перебуває під наглядом і за вказівками американських військових спеціалістів-офіцерів, яких нараховується приблизно до 1500 осіб.

Турецький генеральний штаб, з участю американських військових спеціалістів, реорганізує збройні сили з таким розрахунком, щоб рівень їх відповідав сучасному рівневі технічного озброєння західних армій. Велику увагу також приділяється до вишколу персонального складу турецької армії, і його навчають боевим діям в умовах застосування атомової зброї ворога. На початках 1955 р. в складі генерального штабу турецької армії створено атомово-біологічно-хімічне та науково-консультативне управління. Спеціальна школа вишколює інструкторів-офіцерів.

Відомо, що турецька армія з минулої війни з Росією виявилася дуже хоробрю і вишколеною. Вона не забуває своїх війн з російським імперіалізмом, у яких неодноразово давала доброї „прочуханки” москалям, а турецьке командування знає всі психологічні риси російського війська.

На другому місці по чисельності збройних сил стоїть в МЕДО Пакістан. Він має до 300 тис. вояків регулярної армії та 100 тис. територіальної. Наземні збройні сили мають 9 дивізій і 1 бригаду; повітряно-збройні сили — 1 авіаційну групу; воєнно-морські сили — 4 ескадренних міноносців, 4 сторожові кораблі та інші боеві і допоміжні судна. Пакістанська армія зорганізована в 1947 р. Згідно з твердженнями советської преси, пакістанську армію немов би складають частини бовшої англо-індійської армії. За офіційними відомостями пакістанської преси в пакістанській армії на постійній військовій службі знаходиться тільки 100 англійських офіцерів. Головнокомандувачем повітряно-військовими силами є англійській віце-маршал Макдональд. (Головнокомандувачем збройних сил Польщі є московський маршал СССР Ро-

косовський, головнокомандувач об'єднаними збройними силами сателітних держав та СССР є маршал СССР Конев, в Болгарії — головнокомандувач Іван Кінов, який в часи другої світової війни був командиром советської дивізії червоної армії і т. д. Примітка Автора).

Після підписання в травні 1954 р. американсько-пакістанської угоди про військову взаємодопомогу, створено американську військову місію в складі 250 офіцерів. Від жовтня 1954 р. ЗДА постачають Пакістан зброєю технікою та озброєнням. Більшість пакістанської армії вже озброєно сучасною модерною зброєю. Пакістанський представник на першій нараді в Багдаді висунув справу збільшення військової допомоги Пакістану. Крім озброєння на теренах держави тепер розбудовуються шляхи сполучення та потужні військові бази, а пакістанська армія вишколюється способом провадження сучасної війни.

Іран, якому Москва вислала ноту протесту, що він порушив умову неутралітету, має збройні сили чисельністю в 170 тис. вояків. Наземні війська складаються з 12 дивізій та 6 окремих бригад; повітряно-збройні сили — з 3-х авіаційних бригад. В складі військово-морської фльоти. — один сторожовий корабель, один ескадренний тральщик, 3 канонерські човни та деякі інші військові судна на Каспійському морю. Від 1942 року в іранській армії працюють американські військові дорадники. Згідно з укладеною умовою між ЗДА і Іраном про військову взаємодопомогу в травні 1952 р. армія Ірану одержує американську зброю модерного взірця. В 1955 р. Іран одержав сучасні модерні міномети, гавбічну артилерію, тяжкі панцери, літаки, сторожеві катери. Недавно військово-морську фльоту Ірану оглядав міністр війни ЗДА Бракер, який висловився, що іранську морську фльоту на Каспійському морі треба значно посилити. За повідомленням іранської преси чисельність армії, в зв'язку з підписанням Багдадського пакту, буде збільшена в 3-4 рази. До Ірану вже прибула перша партія реактивних літаків, а на початку 1956 р. прибудуть два військові тяжкі морські кораблі та інша боева техніка. За заявою воєнного міністра — дивізійного генерала Восуга, особливу увагу буде приділено озброєнню трьох бронетанкових дивізій.

Проф. В. Січинський

Переселення народів російської імперії

Опис подорожі А. Свінсона 1791 р.

Останні три десятиліття принесли українському народові нечувані в історії переміщення, примусові виселення цілих груп людей, сел і навіть окремих земель. Освячене довгими століттями святе право людей-автохтонів на свою правічну землю-на свою Батьківщину, потоптане і знищене „прогресивною Москвою”. А західні держави дали свою згоду для такого „добровільного” переселення народів, коли підчас світової війни 1941-1945 років і по війні виселявали цілі смуги українських земель з „військових зглядів”

(за гітлерівської Німеччини), згодом цілу Холмщину, Лемківщину та інші області, що б „вирівняти” кордони міжнаціональні, державні і господарські.

Не зважаючи на удавані „рекомпензати”, як то виселення з українських земель поляків, татар, безсумнівним залишається, що найбільш пошкодженим залишається таки український нарід. А це тим більше, що обкромлювання України переводиться без уваги на геополітичні, господарські, комунікаційні та інші потреби України. Як

Щоб поліпшити боевий вишкіл армії вже опрацьовано нові програми навчання, особливо для війни при застосуванні атомової зброї.

Збройні сили Іраку складаються з 50 тис. воjakів. Наземні війська — 4 дивізії та 2 окремі бригади; повітряно-військові сили — 6 ескадриль; військово-морські сили — 4 сторожових катери та декілька дрібних допоміжних кораблів. Вишкіл іракської армії перепроводжується під наглядом англійських військових інструкторів, які перебувають в Іракові, згідно англо-іракської умови від 1930 р. В квітні 1955 р. підписано було англо-іракську угоду про взаємну військову взаємодопомогу, за якою до Іраку прибуває англійська та американська зброя.

Так виглядають збройні сили МЕДО, що дуже непокоять Москву. Кремль прикладає найбільших зусиль у своїй московсько-колонізаційній політиці, щоб розсадити Багдадський бльок та перешкодити другим державам приєднатися до нього. Москві повелося покищо стримати Єгипет та Сирію від підписання Багдадського пакту. В плянах Москви є також передбачений і відповідний замах на Йорданію, підтримуючи там покищо до слушного часу політику неутральності.

Газета „Красная Звезда” за 5.1.1956 р. в статті про „миролюбну” політику советського уряду до колоніальних народів пише: „Міжнародна громадськість засудила створення Багдадського бльоку, справедливо оцінюючи його, як загро-

зу миру та безпеки народів Близького і Середнього Сходу... Перебування представників уряду СССР сприяло зміцненню проти агресивного наставлення азійських народів, для яких росіяни були завжди братами. Вони розуміють, що Багдадський бльок своїм вістрям спрямований тільки проти миролюбивої країни СССР та допомагає зміцнювати в Азії хитке становище Англії та ЗДА, бо Багдадський бльок сприяє посиленню праці нафтових компаній на Близькому і Середньому Сході... Це все свідчить тільки про те, що агресивні кола західних держав та залежних від них країн продовжують свою політику, спрямовану до збільшення напруження міжнародних відносин між СССР та імперіялістами... Советська армія мусить з цього зробити потрібний висновок, не забуваючи, що на Близькому і Середньому Сході вона має своїх приятелів — поневолені народи англо-американським капіталом та ворогів — МЕДО і СЕТО”.

Так розцінює советська військова преса Багдадський пакт. З цього робимо висновок, що, не зважаючи на хвалькуваті заяви советського уряду про непереможність советської армії, вона не така вже міцна та могутня, як намагається змалювати її советська пропаганда. НАТО, МЕДО і СЕАТО — дуже стримують московську агресію на вільний світ, а створення Багдадського бльоку так сталося не до смаку Кремлеві, що Хрущов та Булганін під охороною Серова майже місяць гасали по Індії, Бурмі та Афганістані.

маркантний приклад подамо, що виселення українців з Холмщини перекреслює доступ і зв'язок України з Прибалтійським простором, а приєднання Лемківщини до Польщі замикає Україні найдогідніше сполучення України з центральною Європою, зокрема з Подунаєм.

Російська метода виселенню з України має 300 річну давність. Найбільш жорстокі способи виселювання і просто винищення українців переводив Петро I, що може вважатися найбільшим, „великим” представником народобивства. А саме-виселювання цілих округ, міст і сел, уживання українського війська для тяжких і просто народобивчих робіт на болотах Петербургу та інших „каналських” праць на півночі і сході Московщини. Згодом „заселення Степової України за Катерини II, „транслянтація” українських казоків на Приозів'я і Кубань. Вкінці XIX і поч. XX стол. заманювання українського селянства „льготами” на Сибір і загалом Далекий Схід. Нарешті, в останні десятиліття масовий вивіз „куркулів” і „націоналістів” у „виховні” та інші табори смерти на півночі Московщини і Сибіру та „освоювання” пустель Казахстану та інших незалюднених теренів ССРСР.

Це так мовити видима і здійснена „програма”. Але по за тим, розуміється, було ще більше різних народобивчих проектів, „ідей” і просто фантастичних плянів, що снувалися в нездорових головах „реформаторів світу”. На один з таких проектів останніх років XVIII стол., коли російська імперія загарбала цілий ряд чужих земель і народів, хочемо звернути увагу в цій статті.

Англійський подорожник А. Свінсон, що в роках 1788-1791 подорожував по Норвегії, Данії і Росії, як раз торкається плянів царської Росії про переселення народів. Перше видання цієї книги в англійській мові, досі підписаному не вдалося розшукати. За те використовуємо переклад у французькій мові, виданий в Парижі в 1798 р.: *André Swinson, Voyage en Norvege, en Dane work et en Russie, Traduit de l'Anglais par P. F. Henry, Paris 1798*. Зміст цієї подорожі, оскільки відомо авторові, ніде не був зреферований, зовсім не знаний в українській літературі, також не був поданий в книжці автора цих рядків „Чужинці про Україну” (ані в англійському виданні 1954 року).

А. Свінсон у своєму 44 листі з Петербургу,

в місяці березні 1791 р., говорить про Україну, зокрема подає відомості про хліборобство і скотарство. Він торкається природнього багатства, ґрунту, але особливо спиняється над розмірами скотарства на Україні, що є важливою ділянкою експорту до Західньої Європи. А. Свінсон пише:

„Численні отари, що годують більшість провінцій російської імперії, і особливо Україна (*„de l'empire russe, et surtout l'Ukraine”*) доставляють цю велику кількість лою, що його експортують щорічно до Англії і до інших країн. Кількість биків є така на Україні, що їх там забивають тільки для того, щоби мати товщ і шкіру”.

Але в розділі про Україну, англійський подорожник торкається головно проблеми переселення різних народів російської імперії, проблеми, що тоді займала російських імперіялістів та опрацьовувалася бюрократами російського уряду. Видно, що А. Свінсон був добре ознайомлений не тільки з тими проектами, з котрими російська влада виступала назовні, але також з різними таємними плянами „великого стилю”, як хворе маячіння „реформаторів” господарського, соціального і національного життя тюрми народів. Зокрема англійський автор переказує московські проекти заселення України іншими народами з крайньої Півночі, рівночасно вказуючи на їх безглуздість, безвиглядність та ті перешкоди, які стоять для здійснення тих діявольських плянів.

А. Свінсон, між іншим пише:

„Один славний письменник рекомендує російській владі заселити Україну, переселюючи туди мешканців льодових берегів Сибіру, „що”, говорить він, „де дасть ніякої користи ні одним, ні другим „в їх теперішній ситуації”.

„Досвід показав, що з усіх народів, ці останні з півночі, найбільш прив'язані до своєї країни і, між останніми мешканці, Ляпландії (*la ronie*) та північних частин Сибіру, відчувають найбільш сильно любов до своєї Батьківщини. Вони не можуть існувати поза своїми пустелями. Всі люди, що належать до тих (північних) народів і були відірвані від своїх рідних країн з наказу влади данської, шведської чи російської вмерли від туги. Поводження найбільш лагідне і відношення (до них) найбільш улестливе, не виявляються в їх очах інакше, як відворотний контраст між розкошами і ввічливістю з одного

боку і грубих, диких, але менш невинних звичок, з другого боку. Чому ж їм так милі їх ледяні гори та їх суворе небо? Це помилкова філософія, що хоче відобрати їм, їх благодут і все те, що робить їх щасливими, не спричинюючи однаке нікому нещастя.

Єдина метода, здійснити цей плян, це вжити засобів жахливої політики — відірвати дітей від батьків, до того часу, поки вони були би виховані в любові до своїх близьких і до своєї країни.

Чи не було б краще транспортувати на Україну всіх фінів, розташованих на берегах Балтики? Вони творять нарід природньо виробничий і є вже ознайомленні з хліборобством, а їх нахили є інші, ніж у більш північних орд, котрі відкидають (ненавидять) переміни їх способу життя, хоч би це відбувалося би безболісно і просто. Фіни, наскільки мені відомо, відокремлюються легко від своїх скель і пісків, щоби жити на багатому ґрунті України.

Росія, що правда, зв'язана договорами зі Швецією, не може, не порушуючи тих договорів, транспортувати фінів. Але ці дві держави вже воювали, коли стосувалось інших точок цих самих договорів. І дійсно, якщо перенести народи, про які була мова, на Україну, то це було би найбільш розумним насиллям над зобов'язанням, які Росія, Швеція чи яка інша потуга, могли колись виконати. Охота фінів до хліборобства, вказує на надання переваги країні, де вони могли б жити, перед країною, де вони були б засуджені на смерть від голоду. Але якщо хліборобство їх зовсім не приваблює, то було би досить тяжко примусити їх акліматизуватися, як і Остяків.

Виконання цього пляну уявляє однаке не легкий політичний горішок. Фіни завжди будуть проблемою Швеції, фіни ісповідують ту саму релігію, що й шведи та їх співжиття сильно пов'язане. Росія, переселяючи фінів у більш щасливі провінції, і, переміщуючи їх з росіянами, звільнила б бідних фінів від поганого трактування, що їх завжди приходиться в часи війни неспокою та заздросами великої кількості малих тиранів, обтяжених кількома функціями. Цей спосіб, крім того, відбере Швеції, всю надію одержати колись російську Фінляндію, і попередить, таким чином, суперечки при повстанню подібних ідей (вимог)".

Як бачимо, англійський автор був у курсі справи нових проектів російських урядових чинників про переселення цілих народів для зміцнення російської імперії. Можливо навіть, що був він і „технічним дорадником” російської бюрократії, як були ними і численні німецькі професори, а то і просто німецькі фельдфебелі. Проект, про який каже А. Свінсон, з переселенням ляпландців і остяків, транспортуючи замість них на Україну „бідних фінів”, мабуть знайшов би живий відгук з боку московського уряду. Але тоді Москва ще боялася Швеції, не було ще й залізниці і заготованих вагонів. Тепер варварські задуми царських імперіялістів „успішно” виконують советські імперіялісти і то вже „модерними” способами.

Як подає А. Свінсон, існує єдина метода здійснити переселення північних народів на Україну це „вжити засобів жахливої політики — відібрати дітей від батьків”, поки діти ще не виховані своїми батьками в любові до своєї одвічної батьківщини! Отже і цей колоніальний „винахід” вже віддавна практикувався Москвою і то в останніх часах у „крупних” розмірах. А до того ще цей вияв „жахливої політики” надається, як вище досягнення „нового соціального ладу” для народів ССРСР, але ніколи для самих москалів, яких „посилено” виховують і в школі, і дома в патріотичному дусі звеличування своєї землі і „великої руської культури”.

Як бачимо, темні, народобивчі пляни примусового переселення народів і помішання їх поміж собою, існували в московських хворих головах ще 150 років тому!

Поспішіть придбати „Історію Русів”. Вона розповідь Вам про мазепинщину і взагалі про наш відважний кривавий спір з Москвою. З неї довідаєтесь, що сучасне советське рабство походить з московського царства. Ціна книги: в твердій оправі \$ 4, в м'якій \$ 3.50.

Замовлення висилайте на адресу „Вісника”.

Р. Левко

Початки націоналізму на Заході

З українським націоналізмом трапилося так, як про це звичайно кажуть: „життя пише історію”. Тобто, як кожний великий рух, він поривав до дії, заставляв насамперед боротися й не залишав часу на систематизування та підсумки й синтезу. Іншими словами, помимо писань таких визначних націоналістів-теоретиків, як Д. Донцов, Ю. Вассиян, Ю. Липа, Я. Стецько, Ст. Ленковський, Сціборський, Орлик і др., — не згадуючи дуже численної літератури з поодиноких питань націоналізму, що появилася за останнє чверть століття, можна, не зменшуючи поваги й значіння дотеперішніх авторів і їхніх визначних заслуг, погодитися на тому, що українськський націоналізм ще жде на свою глибоку й велику систематичну працю — книгу. Хочеться вірити, що така фундаментальна, опромінена найновішими досягненнями націоналістичної думки, праця, твір найвищих вартостей українського духа, продукт всестороннього досвіду, процесу історичного становлення і утвердження української нації в колі вільних народів світу появиться в недалекому майбутньому. Вважаю, що в деякій мірі для доповнення образу й ролі українського націоналізму можуть допомогти студії над націоналізмом й його історичним розвитком в таких країнах, як Англія, Франція та Америка. Це не значить, що маємо його сліпо наслідувати або перефразувати. Відомо й не потребує вже доказів факт, що український націоналізм — це самобутній твір українського духа. Ба, що більше, він настільки великий й сильний, що вимагає своєї власної методи досліджу. Тому, коли й глядимо на літературу (а вона не така мала) про націоналізм на Заході, то не очима провінцінала, але смілим поглядом українського суверена. Пди такій, справді, самостійній поставі, аналіза чужого націоналізму тільки може збагатити наш досвід і ще раз підкреслити правоту і доцільність наших змагань за належне життя нашого народу.

Так, отже, впевнившись, що цупко держучись рідного ґрунту, все ж не боїмося поглянути кругом себе на широкі горизонти, можемо почати найзагальніший огляд розвитку націоналізму

на Заході. Зразу ж треба погодитися, що можемо тільки зачепити виникнення історичних сил і ідей, ідей, які допомогли б до розвитку націоналізму в західній Європі й Америці. Ясна справа, що то не є легка задача. Найперша трудність в тому, що чинники, або елементи, які довели до розвитку націоналізму не даються відокремити та відтворити; їхній причинювий зв'язок не може бути за допомогою експерименту провірений. Друга трудність в тому, що дослідники націоналізму шукали за упрощеним поясненням зросту націоналістичного почуття, немов альхеміки за одним чудодійним каменем. Багацько з них стосували методу „або-або”, тоді, як таке складне соціяльне явище треба б досліджувати з многих праджерел, отже замість „або-або” треба б „і-і”. Кожний погодиться на тому, що причин і поштовхів до виникнення націоналізму було більше, багато й вони складні, поперехрещувані. Отже годі мати одно пояснення. По третє: історики й патріоти намагалися часто бачити сили, які могли згодом привести до розвитку націоналізму, як речі самі по собі (може вплив Кантового: Дінґ ан зіх?), або намагалися вивести прямо лінію розвитку від певного можливого початку прямо буйного розквіту ідеї, хоч треба сказати могло такого розвитку по прямій („безпосереднім дротом”) і не бути. Так дуже подібно згадавши про ці три труднощі при накресленні загального розвитку націоналізму на Заході доводиться твердити, що ознак націоналізму чи радше поодиноких почуттів, що складаються на націоналізм дуже давні. Про модерний націоналізм говорять від часів французької революції, але поодинокі елементи націоналізму — так твердять західні дослідники, відносяться до середньовіччя і ще давніших часів. Так тільки для порівняння й порядку інформації згадаю, що українські автори вже раніше вказували на елементи українського націоналізму в початках української історії й так згадати б тільки що д-р Д. Донцов в основному відносив ці початки до Книжкої доби („Де шукати наших традицій?”, „Дух нашої давнини” і т. д.), а ще глибше в давнину, бо аж до трипільської культури

Л. Українка

ПОЛЯРНА НІЧ
(Фантазія)

Сиділи ми при згаслому багатті
усі гуртом, — а гурт нас був чималий, —
дивилися, як вогники блакитні
тремтіли і конали, як між вуглям
вилися прудко золоті гадючки
І счезали, а за ними чорний вугіль
сивизною вкривався, наче старів.

Нам хата все тіснішою здавалась,
бо темрява з кутків давно вже вийшла
та й обступила нас немов облга.
Остання свічка наша догоріла,
і вже не видно стало ні стола,
ні плям з вина червоного на ньому,
ні чарочок порожніх та лобитих,
ніяких решток з бенкету.. Той бенкет
немов останній був на цьому світі,
так сумно нам було тепер по ньому.
Один з нас обізвався: „як погасне
це вугля — буде чорно, як у гробі“.

— „Го принеси ще топлива“ — хтось мовив.

— „Принести? Звідки? Ти хіба не чуєш,
як хуртовина грає? Коли хочеш
позбутися життя, то вийди з хати“, —
понури перший відказав і змовк.

— Та що, посидьмо в темряві, братове, —

поринав д-р Ю. Липа („Призначення Українці“). Подібно ж висловлювався й Дмитро Мифрон — Максим Орлик в творі „Ідея й Чин“. Згадую Донцова, Липу й Орлика лиш для прикладу й не маю в пляні робити хоч би скромне зіставлення всіх українських авторів, що багацько потрудилися в найтяжчих умовах при розбудові української націоналістичної теорії, чи пак ідеології (звичайно, про практиків, організаторів руху, менших і більших провідників революції — тут не в пляні згадувати — прим.Авт.). Нині вона, ця теорія - ідеологія, вже пишній многоцвіт.

Для ілюстрації, як далеко можна шукати за елементами націоналізму наведем цитату з плятонових: „Діалогів“. Сократ, противлячись аргументам Кріта про право уникнути езекуції, запитує: „Чи ж міг філософ такий, як ти, не відкрити того, що наша країна (місто) ціниться вище й є святіша від батька та матері, або когось небудь предка в очах богів і кращих людей вартує того, щоби її слухати, за неї терпіти мовчки і якщо покараний чи засуджений, то й вмерти за неї“. (Хоч не хоч, так і пригадуються слова нашого великого Святослава).

озвався наймолодший веселенько, —
припас для їжи є, живітись будем
навпомацки, а там настане день“.

— „День? Кажеш день? Ти звідки знаєш?“ —
На його всі сердито загукали,
та не збентежився ні крихти хлопець.
— Відомо всім, що ніч була по дневі,
а день по ночі! ще й зареготався.

— „Ото сказав! — промовив злісно дід. —
„Раденький, що дурненький! ще сміється.
„Відомо всім!“ Либонь же й те відомо,
що смерть була і поночі приходить,
і до схід сонця“... — „Ба! Коли вмірати,
то день, чи ніч на дворі — все одно —
для мертвого і сонце в небі чорне“, —
перечився хлопчина невгамовний, —
„ви б краще те подумали дідусю:
як довга ніч, то й день же буде довгий,
полярний, вічний день!“ — Ніщо не вічне!“ —
пробовкнув дід. Ніхто його не слухав,
бо хлопець розбудив надію нашу
і всі його питали мов пророка:
„Коли ж той день? Чи довго ще ця ніч? —
„Недовго, ні!“ — „А ти ж по чому знаєш?..
— „Перед світом буває найтемніше,
а темряви як ця, ще не бувало!“

і в голосі озвалася перемога
у юнака. Хто мовив: „правда, правда!“,
а хто почав пригадувати в голос,
чи вже давно ця ніч нас обгорнула;
один казав: „два тижні!“, другий „місяць!“,
ще інший: „Де! Давніше!“ — „Ні недавно!“ —
змагався ще якийсь. — „Одно відомо, —
знов дід проворкотів понурим гласом, —
що всі ми й доби й тижні погубили
в цій клятій тьмі, шкода їх і шукати!
Про найтемнішу ніч — ніхто не знає,
чи це вона остання... Може перша
з тих, що без просвітку“. — „Та ну вже, діду,
хоч би мовчали. Справді, ви мов пугач
віщуєте лихе“.. — жіночий голос
бренів сльозами, тее промовлявши,
зате дитячий, мов злотиста стрілка,
з уст вирвався, аж темрява схитнулася.
„А я вже бачу день!“ — „Коли?!“ — не знаю.
— „Який же він?“ — „Хороший! Дуже славний!
Червоний, золотий — який ще, мамо?
Ти знаєш, ти тоді мені казала“.

— Ет—байдуже озвалася матуся, —
то був не день, то сполох був та й годі.
— „А ти ж казала!“ — То я помилилась.

Дитина вже заплакати збиралась,
коли замріли в хаті стіни й лави
і наш юнак покликнувь „Сонце сходить!
Бач, я казав!“ Ми кинулись до вікон.
За сніжною пустинею далеко
займалося півкругом сйиво... „Де ж там! —
казала жінка, — це ж бо знову сполох“.
— „У сніжні ночі сполохи не сяють“ —
промовив дід. — Це просто місяць сходить“.

Федір Одрач

ЛЮДИНА БЕЗ ДІЛІ

(Продовження)

III.

На лавці, в парку над річкою, знов сиділи вони — Душко і пан Ф. Вони як і попереднього разу дивилися в один пункт — на два камені під потойбічним берегом.

— Мені здається, що ви цього разу не маєте бажання зі мною говорити, пане Душко, — перший почав пан Ф. — Я впевнений, що ви вольова людина — коли поставите мовчати, навіть громи вас не зрушать. А мені конче треба з вами поговорити, бо з мене до вас є і одна справа, і кілька запитань. Я, як завжди, хочу й сьогодні бути з вами щирим.

Пан Душко цілком не реагував на мову пана Ф.; він, здавалося, не чув і його голосу; очі свої втули в камені, чи, вірніше — в неспокійний шум води між цими каменями. Немов би там, у річці була розв'язка таємничої справи, про яку знав тільки він.

— Мені дуже прикро, що ви мовчите, пане Душко, — знов почав пан Ф. — Ви напевно коло ратуші, на вітринових дошках бачили великий плякат. На плякаті, ви напевно бачили й чорного бика, і арканіста з арканом. І між прізвиськами змагунів, напевно помітили і мій ініціал. А ви все мовчите, пане Душко! Як так можна мовчати, коли до вас говорять зчлннв людина. І врешті про цю справу хочу з вами поговорити. Ви сказали мені, що я нещирий, а ваша порада, пробачте, завдала мені он скільки турбот. Козенятко цілком не виправдало себе, пане Душко! Тільки морока з ним і втрата цінного часу. Вже не кажу я про грошеві витрати.

— Ну, і ще що маєте сказати? — раптом озвався пан Душко.

— І про дітей хочу сказати. Навіщо ви їм наговорили дурниць проти мене. Хіба ж ви не знаєте, що я взагалі дітей люблю? Думаєте, що я їм арканом кривду робив? Вони прекрасно бавилися зі мною, а я не шкодував їм цукорків. І от, час змарнований, я не підготувався — противники напевно переможуть мене. Це не гарно з вашого боку, пане Душко!

— Ви переможете, пане Ф., з переконливою щирістю сказав пан Душко. — Оскільки ви приятель дітей, ви напевно будете першуним.

— Тішить мене ваша впевненість, пане Душко! Я тепер взагалі не знаю, що про вас думати. Ви мене своїми щирими словами підкріпили на душі.

— Хочете слави?

— Хочу, пане Душко! Дуже хочу розголосу і слави, пане Душко. Я, либонь, один з мільйона, що говорять те, про що мріє і чого прагне. Коли приглянетесь людям, то помітите, що кожен хоче чимось відзначитись, хоч у голос ніколи не говорить цього. Навіть такий швець, чи столяр, — теж прагнуть бути славними, прагнуть розголосу. Кожному дано щось, і цей „кожний”, мірою своїх здібностей і сил, хоче вибитися понад свій стан. Це вже, мабуть, ж така природа людини. Це мабуть

якесь підсвідоме бажання, щоб про людину навіть по смерті говорили.

Над північним обрієм згущувалися чорні хмари; ломані лінії блискавок сліучо бігали по хмарах.

— На бурю заноситься, пане Душко, — знов вів пан Ф. — Якщо буде злива, завтра не відбудуться змагання. Площу святого Ієроніма пода залле, публіка не прийде. Все воно складається не так, як би мало бути. Бики не захоцуть бігти по грязюці, а коли бик упреться, як ця моя коза, арканіст не буде мати чого робити. Не горазд, пане Душко. — Пан Ф. помовчав і: — А от ви мені казали щось про своє синонімічне ім'я. Як це розуміти? Ви просто не виглядаєте на такого, щоб ваше ім'я малої зв'язок із прикритим „душити”.

— Чому? — повернув голову до пана Ф. пан Душко. — Хто вам казав, що моє ім'я не — від душити?

— Невже ви душите? — поблід пан Ф.

— Не душу, але колись задушив. Не вірите?

— Пробачте, не можу в це повірити.

— Кажу ж вам, що — задушив. Коли когось задуся, тому комусь вирветься душа. А я вирвав душу аж двом малюткам. Розумієте? Полетіли вони із скелі у прірву. Я бачив власними очима, як летіли. Отак, головою вниз до плиткового потоку, в якому було багато каміння.

— Ви їх зіпхнули?

— Ні, самі попадали. Вони були гід моєю опікою і попадали. Це те саме, як би я їх задушив.

— Чи був суд над вами?

— Був. Суд мене звільнив — не зарахував до вбивників. Але не звільнило мене моє сумління, пане Ф. Це страшна кара, це гірше ніж кара, це щось таке, що мучить душу кожної хвилини, це щось таке, від чого не можна сховатися, не можна втікти. Іду, бувало, серед ланів — краса, здавалося б тільки тишитися, та ні, на душу налягає мряковиння. Біжу ланами на південь, сонце скісно лле проміння на мене, а я тремчу з жаху, й біжу, бо знаю, що хтось за мною женеться.

— Хто? — співчутливо поспитав пан Ф.

— Моя тінь, пане Ф.! Нещасні ті, що бояться власної тіні. Моя тінь, це не така собі погоста пляма, це щось більше, пане Ф; це вони — хлопчик — Здравко і дівчинка — Анкіна.

— Ви ще й доісі боїтеся власної тіні, пане Душко?

— Ні, жак до неї я загубив у вашому місті; либонь діти відігнали цей жак від мене. Зате щось інше мене переслідує.

— Спогади?

— Ні, внутрішній мій голос. Я з ним розпрощався п'ятнадцять років тому. Зараз він знов обізвався. Це погано, пане Ф.

— Це дуже погано, пане Душко. Коли вже заговорить внутрішній голос, тоді людина може... Але ви не бійтесь, вам нічого поганого не станеться в нашому місті.

Над північним обрієм ще дужче розтанцювалися бли-

скавки. Чорні хмари згущеними масивами сунулись на місто.

— Площу святого Ієроніма напевно залле вода. Прикро, пане Душко, дуже прикро. Я надіявся, що доля мені посміхнеться, а воно не виглядає на те. — Він з підліб'я поглянув на мовчазливого. — А от, що до дітей, то ви можете мати неприємність. Батьки, знаєте, кривим оком дивляться на вашу дружбу з малятами.

Пан Душко далі мовчав. Пан Ф. зсупив брови.

— Ви маєте одну грізну протиницю, — провокаційно сказав пан Ф. — Це дуже впливова пані. Очолює вона товариство Добрих манер.

Пан Душко сидів ніби закам'янілий.

— Чоловік її є членом міської ради, а сама вона... Пан Ф лукаво блиснув очима. — Батько її — наш посадник, пан Ж.

— Чи вона є матір'ю? — неохоче озвався мовчазливий.

— Лілі її дочка.

— Лілі її дочка, — глухо повторив мовчазливий.

— Вона вже зверталася і до поліції, — далі лукавив пан Ф.

— Аж до поліції — повисив тон мовчазливий.

— Щось готується проти вас, пане Душко. Будьте сто рожи. — Пан Ф став на ноги. — Так я піду в Зелений Яр. Може щось дасться з кзозю зробити. — В його очах уже не було лукавства. — Вибачте за щирість. Це я зробив з великого інтересу до вас. Здається, ви є з тих, яким відвернулася доля. А людей без долі я шаную, бо й для мене вона ніби мачуха.

Він взяв під пахву свого портфеля і не кваплячись попрямував до брами. Пан Душко втягнув шию в рамена.

— Ти приречений, — зловіщо загарчав його внутрішній голос. — Тобі призначено гіркоту. Ти будеш її пити, пити і ніколи не вип'єш.

— Знаю про це, голосе, знаю. А от, ти міг би мене хоч сьогодні не мучити, коли люди щось поганого готують. Ти завжди проти мене, хоч і гніздися в моїй душі. Грізти отак серце... Ні, ні, ти голосе, занадто суворий!

Аж раптом праворуч, за деревами, на пісковому плоскому березі річки, прорвалися дитячі голоси. Пан Душко насторожився. Діти радісно вигукували, між цими голосами впізнав він голосок Лілі. Він знав, що діти там любили бавитися. Вони на цьому березі любили „будувати“ з вогкого піску „замки, фортеці“; пускали на воду паперові човники. Його кортіло туди загаянути, та він не мав сміливості зустрітися із старшими; діти бо в цьому місці були під наглядом чи то своїх няньок, чи родичів. Навіть Лілі приходила сюди із своєю мамою, коли її братик М мав якусь інше зайняття.

Пан Душко приплющив очі і з великою насолодою вслухувався в дитячі голоси. Саме Лілі почала вигукувати та плескати в долоні.

— Мама, либонь, купила нового човника! — подумав він. — А-а, бувають події, бувають. І коли не поміняюся, вона, здається, в дечому подібна до Анкіци. Волосячко і навіть очі, здається, подібні.

Колі він розважав себе, до лавки знечев'я підійшов високий чоловік у поліційному однострої. Він гордовито зупинився перед пригорбленим паном Душком.

Петро Кізко

ПОЕТ І ВИДАВЕЦЬ

Еміграційним редакторам
і видавцям присвячую.

Автор

Поет Матвій Комаха втратив усяку надію на видання його першої і, мабуть, останньої збірки „Мої настрої“. Ще жевріла, як у залишенця в Німеччині на виїзд до Америки, маленька надія — видавець Серафим Собіщуп. Слава про нього була непогана, як про досить фахового і небезстороннього видавця й редактора. Ім'я Серафима Собіщупа фігурувало не лише в газетах, журналах, різдвяних і великодніх оголошеннях, але і в широко розголошеному радіо Києва в провінції Квебек. Найбільшої популярності видавець і редактор Серафим Собіщуп набув через видання творів Шевченка, Франка, Лесі Українки і інших, і ніхто його за це не

— Душко Мілиц?

— Так, Душко Мілиц.

— Чому ви не зголосили свого помешкання в поліції?

— Я не маю помешкання.

— Де ви ночами перебуваєте?

— Де владеться там і перебуваю.

— Безпритульний? — Людина в однострої простягнула до пана Душко праву руку з документом. — Прочитайте це уважно, чужинче, завтра я не хотів би вас тут бачити.

Пан Душко пробіг своїм поглядом по машинописних рядках. Кожлаті його брови нащетинилися.

— Я ще маю право перебувати у вашому місті рівно двадцять чотирь годин, — запанувавши над своїми нервами відповів мовчазливий.

— Ви добре зрозуміли цей документ, чужинче. Тож запам'ятайте — завтра в цю пору кінчається ваш реченець. — І людина в однострої поглянула на годинник.

— Кінчається, кінчається, офіційна людино. Сердечно дякую вам за цей документ, бо нарешті я знаю, що мені тут не може бути місця. — Він ще поглянув на документ, брови його ще дужче нащетинилися. — А-а, підпис посадника, пана Ж. А-а, щасливе ваше місто, коли має такого посадника!

Він раптовно замовк втягуючи шию в рамена. Урядова людина ще мить стояла коло нього, але пан Душко вже не проявляв до неї найменшого інтересу.

А над містом прорізалася сліпучі блискавки; над банею катедрі святого Лаврентія вже тріскотіли оглушливі громи.

(Закінчення в наступному числі.)

скритикував. Серафим Собіщуп знав, що вибрати і що друкувати.

Тому в поета Матвія Комахи була тверда віра, що його збірка поезії „Мої настрої” знайдуть зрозуміння і прихильність у видавця Собіщупа.

Склавши ретельно свої ліричні речі в торбу, Комаха відправився до згаданого видавця. Дочки Комаха дійшов був до нього, перед його очима малювалася привабна картина виходу його твору в світ. Попри давно померлих клясиків, думав він, появиться і живий поет. Але на його привелике розчарування і гіркотний стиск болі в горлі, видавець Серафим Собіщуп зустрів Комаху з такою ж холодністю, як і всі попередні видавці і редактори. Насамперед Серафим Собіщуп звернув увагу на заголовок самої збірки.

— Гм, — почухав „Пеліканом” він високо підстрижену потилицю, що межувала з лисиною, — „Мої настрої”. Знаєте, пане Комахо, щось у вас із цією назвою не те... Дуже претенсійно, сказати б. Шевченко таких претенсій не мав, а ви... Перша збірка — і така назва.

Комаха тупо дивився на видавця Собіщупа і не міг зрозуміти, чого від нього хоче видавець, зовнішнього вигляду якого важко описати, скільки він нічим не відрізнявся від сотень уже бачених Комахою видавців і редакторів.

— Це найкраща до моїх віршів назва, пане редакторе, — спробував боронитися Комаха. — Бо ця збірка відображає мої, власні, особисті — ви розумієте? — настрої.

— О! — тоном напівображеного, відповів видавець Собіщуп. — Ви мені не можете закидати, розумію я чи ні. Я добре розумію, що це ваші, особисті настрої. Але ж бо це й погано, що у ваших віршах ви хочете протягти свої власні настрої!

— Але чий ж би я мав протягувати? — несміливо поставив запитання поет Комаха, так, як несміливо ставить запитання нерідна дитина мачусі, коли щось просить.

— Чий? Наші, загальні, українські! Не розумієте, а беретесь поезії писати! Читайте, що лежить тут у середині написали, назву ще можна змінити, аби зміст підходящий був. Читайте зміст!

Комасі стало легше. Може, дасть Бог, середина, тобто, зміст уподобаються видавцеві, а назву з „Мої настрої” можна вже змінити й на

„Українські настрої”. Коли такий патріот сидить на кріслі видавця — нема ради. Але чому це поет сам повинен читати свої вірші видавцеві?

— Може б, ви того, пане редакторе, самі читали, більше зрозуміліше буде, — знову несміливо запитав поет Комаха.

— Я на слух краще розбираюсь у віршах, — багатозначущо сказав Собіщуп. — На очі погано бачу поезію. Читайте, коли хочеш видати свою макулятуру!

Комаху наче хто за серце вкисив, але він не промовив ні слова. Мовчки розгорнув книгу рукопису і почав читати:

„Серед руїн, де світ широкий кров'ю стік,
Бреде на милицях блідий двадцятий вік”...

— Стоп! — видавець Собіщуп махнув рукою. — Годі, буде. Це, пане поете, не поезія і не вірш, а суцільна нісенітниця і квазімодія. Це — просто набір слів напівписьменного і більш нічого.

Коли б хтось сказав, що крім фізичних мук старовишньої інквізиції не було й немає на світі більших тортур, — було б явно несправедливо. Поет Комаха волів би перенести найбільші фізичні тортури, як зазнавати тих душевних тортур, які йому завдавав своєю поведінкою видавець і редактор Серафим Собіщуп.

— Але ж чому? — втамовуючи душевний біль і приниження, скоцюрбившись у клубок, мов кицька, здивовано питав у видавця поет Комаха.

— Поперше тому, що світ не може брести на милицях, бо це не людина, а подруге тому, що наш двадцятий вік не є блідий і не є каліка; він вагітний на великі події, зростання, атомові і термоядерні винаходи... Як таке про наш вік можна писати, пане поете? Та це чорт зна що, а не поезія!

Видавець Собіщуп змахнув з чола краплі поту. Поет Комаха зіщулив брови і розкрив рота.

— Пане редакторе, — чуло не проказав, а прошепотів він, — але це ж персоніфікація, образ — світ, як втілення в одній людині і цей світ блідий не матеріально, індустріально, сказати б, зброєво чи господарсько-економічно, а духово... А крім того — мова у вірші йде про повенні роки, коли все було в руїнах... Пане редакторе Собіщуп...

— Е, — відповів на поетові аргументи вида-

вещь, — це, пане Комахо, філософія, а поезія не любить філософії.

— Це індивідуальне світосприймання поста, сприймання його душею і розумом явищ, що завколо, — пробував обстоювати Комаха. Але видавець Серафим Собіщуп був невмолимий.

— Цей вірш пропоную викинути. Читайте далі.

Поет Комаха зітхнув і перегорнув наступну сторінку рукопису.

„Небо плаче дощем,
Людина і звір — сльозами,
Земля, квіти й дерева — росюю.
Тільки не плаче ріка —
Сліз бо на ній не видно”.

— Викинути! — знову гукнув видавець. — Хіба це вірш? Ні рими, ні ритму, в кількох рядках і небо і земля, і ріки, і квіти, і людина, і звірі — ніякого глузду! Читайте далі.

„О, весно, весно! Я іду
На поклик твій крізь шум зелений,
Туди, де сонце у саду,
І соковиті клени.
Щоб зачерпнути там тепла
Хоч би одно-одно відерце
І до свого подати села,
Де залишив я серце”.

**

— О-го-гого, га-га-га-га! — розреготався видавець Серафим Собіщуп після прочитаних поетом Комахою останніх його рядків, та так розреготався, що аж брови танцювали. — Ну й поезію мені приніс, ну й жива клясика, хай би вас грець узяв, усіх вас, поетів, на купу взятих.

Цим разом Комаха був справді приголомшений Собіщупиним сміхом. Він вважав, що це один із кращих його ліричних віршів, а тут на тобі — видавець отак із нього регоче! Комаха знесилено опустив руки і схилив на праве плече голову, як курка з підтятою ножом шиєю. Потім зірвався з силами й запитав видавця, чого той сміється.

— Ви ще й питаєте, чого сміюсь? Згортайте, пане Комахо, свої настрої і йдіть з ними геть. Не можу такої ерунди видавати, ім'я собі псувати! Подумати тільки, він іде в сад, нехай хоч і весняний, набирає там відро тепла, що теж звучить нісенітницею, і хоче подати це тепло в село, де залишив він серце! Хто ж це може жити без серця, коли його залишити кат його зна де? Це тільки поети можуть жити без серця!

— Пане редакторе, пане директоре, це тільки

образ такий, — востаннє спробував був вияснити поет Комаха, але видавець Собіщуп уже його не слухав.

— Наше видавництво, — поважним тоном заявив Собіщуп, — видавати таких творів не може. Ліпше вже ми передрукуємо Панаса Мирного або Ольжича і спокій матимемо, ніхто не підкопається, що ми халтуру видали. А вас — не можемо. Та ще прізвище яке — Комаха! Подумайте — над ліричними настроями — Матвій Комаха.

— Що до прізвища, то ви вже того, пане директоре, не дуже, — відгукнувся вже в коридорі дому видавця Комаха. — Он у вас яке прізвище — Собіщуп, і то я нічого не кажу. Нехай буде й собіщуп! Гірше, коли змісту немає навіть у прізвищі!

Розбитий і пригнічений черговою невдачою, поет Матвій Комаха вернувся до себе додому, сів за стіл та й важко задумався.

За кілька днів у місцевості, де відбулася описана подія, преса приєднала кляпсидри про передчасну смерть поета Матвія Комахи. Зачувши про цю несподівану вістку, Серафим Собіщуп чимскорше метнувся на квартиру Комахи. Господареві дому, в якому жив Комаха, Собіщуп відрекомендувався як найближчий друг покійного, який прийшов скласти свої найглибші співчуття. При цій нагоді Серафим Собіщуп заявив господареві, що покійний доручив йому, Серафимові Собіщупу, як видавцеві, забрати всі його рукописи і видати окремим виданням. Господар, досить простодушна і довірлива людина, нічого в тому не підозривав і віддав Собіщупові всі рукописи Комашних поезій.

Ще за якийсь час у видавництві Серафима Собіщупа вийшов том поезій Матвія Комахи під назвою „Мої настрої”. Книга супроводжувалась портретом автора і передмовою самого видавця Собіщупа, в якій поет Комаха і його поетичні твори підносились на небувало високий рівень літератури двадцятого сторіччя. „Великий, неповторний жаль огортає наші серця, — писав у передмові видавець Собіщуп, — що від нас відійшов передчасно найбільший сучасний поет, колосальний талант, якого ніхто з нас не замітив і не оцінив достойно. Видання однотомника творів Матвія Комахи „Мої настрої” чималою мірою виправлять допущену нашими критиками й видавцями помилку і гідно вша-

3 суспільно-політичного життя

Е. М.

З НОТАТНИКА

19.XII.55. Кінчається ще один рік нашого „екзильного” існування і, мимоволі, з'являється якесь відрухове бажання огляду попереднього року, підрахунку зисків і втрат, словом — якогось підсумовування.

Беручи цю річ раціонально, чи, скорше, формально, звелась би вона до зареєстрування виданих книжок, відбутих академій та „ім-през”, відсиджених засідань та розісланих меморандумів. Але, признаюсь, таке арифметичне підсумовування не дуже привабливе, та й, певно, виконають його більш покликані й фахові в тих справах особи.

Наразі спинимось, може, на меморандумах, чи, лише, „зприводу” них.

Боронь Боже, не можна генерально заперечувати потреби інформування чужинців. Серед тих меморандумів (приходилось кілька з них бачити) є дуже добре складені, особливо в частині ширших історичних екскурсів в минуле Батьківщини. Добре також, що ті звернення, меморіяли й своєрідні „ноти” — повторюють ту са-

му тезу: крапля довбає камінь. Лише не треба повторюватись. Треба знаходити нові й нові форми, нову чи поглиблену аргументацію, треба зв'язувати її з процесами сучасності. Одним словом, треба, щоб ті еляборати не були плачливо-прохальними, одноманітними й нудними... Бо хоч належить згори припускати, що 90% з них безпосередньо полетять до коша, то все ж 10% мають шанси бути коли не прочитаними, то зауваженими.

В зв'язку з цим, варто звернути увагу на один переважний момент, момент **доцільности**. Тоб-то меморандумами не треба занадто **розкидатися**, вони мусять бути цілеспрямовані й **дозовані**. Вони мусять бути **речові**, бо „небнятного обняти не можна”.

Так воно виглядало б в очах зовсім не політика чи, тим більш, фахового дипломата. Але може, ці зауваги придались би нашим, як же нечисленним, фахівцям.

І ще одне, що відносилось б вже не до техніки, а, скорше, до психології цієї проблеми.

нують пам'ять великого поета Матвія Комахи В кінці передмови Серафим Собіщуп подав пропозицію створити фонд для поставлення пам'ятника поетові і відкриття бібліотеки ім. Комахи. Як гідний приклад до наслідування, видавництво Серафима Собіщупа ухвалило виділити для тієї то благородної цілі 0,01 відсотка з розпроданого однотомника поезій М. Комахи. На тому однотомнику на досить видному місці стояла примітка про застереження всіх прав передруку і цитування за видавництвом.

Видавець Серафим Собіщуп був дуже задоволений з припалого йому бизнесу. Інші ж видавництва жалували, що вони заживо не могли пошанувати належно поета. Бештали за це один одного і закликали віддати належне мертвому.

Але яке було розчарування Серафима Собіщупа і інших, коли одного білого дня серед громадянства по'явився живий-живісінький, власною, непідробною особою, поет Матвій Комаха, веселий, життєрадісний, випростаний, з томом

своїх поезій, виданих у видавництві Серафима Собіщупа.

—Комахо! Матвію Григоровичу! Пане поете, яким же чудом ви живете, існуєте? — гукали до нього знайомі й незнайомі, перехожі, гості, що юрмами товпились біля його старої квартири. — Та ж ви були вмерли, ви були поховані!.

Поей Матвій Комаха, всміхаючись, відповідав:

— Я сам себе умертвив і поховав, щоб оживити мої твори. Бо наші видавці і наші редактори видають лише твори мертвих! Я це довів своїм гирким жартом, який має стати наукою для таких видавців, як Серафим Собіщуп!

З того часу Серафим Собіщуп заповів, не читаючи видавати всі Комашині твори, які він бодьколи напише і заповів усе своє видавниче майно, на випадок своєї смерти передати передати Комасі, з чого поет Комаха незабаром і скористався.

Серед нашого загалу, політично, як відомо, дуже наївного, існує не від сьогодні одна досить прикра легенда. А саме, що в нинішнім, ієологічно поділенім, мовляв, на „два табори” світі, вистарчить той табір („Захід”, „демократія”, „вільний світ”), на який „орієнтуємося”, — при допомозі тих літературних творів „усвідомити, що до дійсного стану речей” та „переконати”. Решта піде автоматично і справа наша буде щасливо полагоджена... Є підстави до побоювань, що ця легенда впливає не лише на загал, а й на фахівців від політики. Воно й не дивно: легенда та зродилася, певно, дуже давно і її психо-історична генеза, на жаль, не підлягає сумніву.

З легендами боротися, як показує досвід, трудно і — лише літературними засобами — безнадійно. Покійний Пилсудський навіть війною р. 1920 не переконав польську суспільну опінію, і його безсумнівна перемога над Москвою (участь в ній нашої Армії — окрема тема) в уяві того суспільства залишилася „чудом над Вислою” — згідно з легендою. Легенди відігравали в т. зв. реальній політиці ролю немалу, в нашій же „атомовій” добі легенди, під зручними пальцями майстрів чорної магії, набрали величезного значення (легенда „комунізму”, легенда „Росії”, щоб не згадувати інших). Легенда, що хтось щось має (а навіть мусить) для нас і за нас зробити на тій лише підставі, що ми маємо бандури й хори або мажорновичу селянську одіжку, — при всій своїй утопійності — є дуже живуча.

І все ж, мимо всього цього, хотілося б нагадати деякі незаперечні факти. Не для „ширення песимізму”, не для „пригашування енергії”, лише для знання і для уникнення, в іншій разі неunikнених, розчарувань. Ото ж в тім „поділенім” світі фактично існують держави (для зручності вони себе називають також „націями” — словесна данина добі), керовані — більші або менш самостійно — своїми урядами. Ті уряди мають до розпорядимости відповідні апарати, а серед них такі, як генеральний штаб й таємна розвідка. І коли ходить про нашу Батьківщину (зокрема про її натуральні багатства) і про наш нарід (зокрема — про його національні властивости), то поінформованість політичного світу, в дійсності, є, може, більша як поінформованість про нас — нас самих. Отже,

не заперечуючи, в засаді, вартости інформування чужинців і, в засаді, підтримуючи цю чинність наших фахових політиків, радили б лише їм пам’ятати про повищі факти і не переставати ніколи „свій розум мати”, як мудро кажуть наші селяни.

30.XII.55. Вже кілька разів кинулося в очі слово „майор” при прізвищі того чи іншого земляка — б. старшини.

„Майор” є ранга, що від початку творення наших Збройних Сил — протягом їх існування — ніколи в них не фігурувала. Австрійську рангу „майор” в формаціях УСС перекладалося (влучно чи не влучно — інша річ) словом „отаман”. Не було ранги „майора”, ані за часів Центральної Ради, ані за Гетьмана, ані за Визвольної Війни 1918-1920 рр. й пізніше. Зле це чи добре свідчило про організацію нашого старшинського корпусу (майже у всіх арміях світа, крім б. російської царської, — ця ранга, переходова від обер — до штаб-старшини, існувала, як існує тепер в советській армії) — не місце розважати. Було так, а не інакше.

Звідки це слово взялося у нас після II. Світової Війни?

Правдоподібно, ранга ця залишилася в спадщину по I. Дивізії „Галичина”. Отже справа з тим „майором” ніби ясна. Але...

Але чомусь приходять досить гіркі думки на тему „рідних традицій”, які адже ж маємо, за постійними закличками преси й окремих суспільних діячів, „шанувати й берегти”. Як маємо зберегти наші традиції, коли вони що разу несподівано „модернізуються” і в словництві, і в правописі, і в фразеології?

7.I.1956. От і ще один рік перейшов у вічність. Ну й, розуміється, приходять всякі відповідні настрої й думки. В більшості думки ті є настільки непривабливі, що мусиш їх свідомо відганяти, як осінні мухи. І одна леша з тих мух в’ється навколо та все намагається вкусити...

Колись був купив невеличку брошуру „Відгук минулого — О. Кошиць в листах до П. Маценка”. Є то видана Др. П. Маценком частина останніх листів блаженної і ніколи невіджалованої пам’яті Олександра Кошиця. Читав ті листи двічі і тричі — і все мало. Навіть закрити ту брошурку і сховати її кудись в кут — не сила. І от, ніби свята й треба б читати щось радісніше, але гіркі рядки людини виїняткового

таланту і людини взагалі (і перш за все) — непереможно тягнуть до себе. І знову ось читаєш і перечеитуєш. І знову куслива муха в'ється і брентить над головою... Не будемо вживати жалісних слів. Не треба згадувати про монографії, „студіювання спадщини“ (?) і, не дай Боже, академії на честь... і т. д. Не будемо навіть в соте й тисячне повторювати про якусь аж органічну нездібність **цінити** особистість, бо це є наша, не перебільшуючи, **національна** властивість.

Ходить про щось значно більш реальне, практичне, намацальне. Ходить про той голий факт, що жив колись, жив і повсякчасно творив, мистець, майстер, чарівник нашої **національної** музичної культури. Він пройшов крізь світ — на чолі нашої пісні — як побідний переможець, як якийсь музичний Цезар... Пройшов і — ані сліду. Ані згадки. Ані нещасної грамофонові плити. Залишилися Карузо і Шаляпін. Залишились Джелі... Залишаться навіть якісь „жаровці“ з присвистами, присідками і навіть звалтованою нашою „Закувала та сива зозуля“. Залишаться десятки й сотні безграмотних плит різних „хорів“ та „капель“.

Але від незабутньої Капелі і незабутньої творчості її Батька й Майстра — ось не залишилося і **вже не залишиться** — нічого. Ніч! Було, та й нема...

Ось в чім жах.

І даремно сам Олександр Кошиць — в останніх літах і місяцях його життя — в злиднях і забутті, в повній суспільній самотності, — поміж гарячковою нестримною працею над джерелами нашої пісні, над її страшною історією, над захованням її тасмничого канону, — **сам** нагадував і турбувався про „зарекордування“ тієї Пісні в **Його** неповторимо-єдиній інтерпретації... Даремно.

Нічого не допомогло.

Той Кошиць **був**. І того Кошиця — **немає**.

І безмежна дяка тим вірним друзям (друзям не так Кошиця, як нашої національної культури), що спромоглися видати хоч два томи **Його** „Спогадів“.

Спасибі їм. Спасибі й Др-ові П. Маценкові за невеличку, але ваговиту й страшну своїм змістом, збірку останнього існування Кошиця.

І. В-к

БЕЗРІДНА НАУКА

Іноді чуємо нарікання, а то й докори українській спільноті, що вона не підтримує вільної науки, або мало її підтримує. Деяка слухність в цьому може й є, але велику слухність має й спільнота, коли домагається, щоб українська наука йшла в ногу з нею, помагала їй в історичній боротьбі за відновлення державної незалежності. Цим не хочемо ставити „соціального замовлення“ українській науці, а хочемо тільки ствердити, що наука не може бути поза простором, поза часом. Наука кожного народу — нації через творчі здобутки, відкриття й осяги окремих людей допомагає народові закріпити й оборонити його місце серед інших народів. Важко собі уявити науку, не пов'язану з творчим генієм нації, ізольовану від історії народу. Наука кожного народу розкриває його творчі скарби, вона об'єднує культурні зв'язки між народами й допомагає закріпити дружні відносини між націями й державами. В цих зв'язках збагачуються національні культури, а здобутки їхні стають здобутками людства.

Інакше виглядає це все у голови УВАН, проф. М. Ветухова в його статті „Деякі підсумки наукової праці останнього року“ видрукованої у „Свободі“ з 29 грудня 1955 р. Для автора, що очолює УВАН, існує лише вселюдська наука, і він про неї говорить. На початку статті проф. Ветухов дає таке означення наукової праці: „Справжньою науковою працею є та праця, що стоїть на рівні сьогоднішнього знання, що спричиняється до розвитку світової, загальнолюдської культури, **що цією культурою визнається**“. (Підкреслення Ред.). Три елементи, чи прикмети, як бачимо, характеризують справжню наукову працю: 1) наукова праця має бути на рівні сьогоднішнього знання, 2) вона має спричинюватись до розвитку світової науки, вселюдської, 3) наукова праця має бути обов'язково визнана загально-людською культурою. Найголовнішим, вирішним у тих ознаках є: чи

Хай вона буде memento. А, коли ні, то хоч тією осінньою мухою, що літатиме й кусатиме, не даючи спокою.

визнає наукову працю, очевидно, українського науковця світова культура, чи не визнає!

Рівень вселюдського знання — річ відносна, ще більш відносною є друга прикмета наукової праці, якою та праця має спричинитися до розвитку всесвітньої культури. Автор, не даючи ознак чи характеристики світової культури, бере її за мірило для справжньої наукової праці, і з цих залогень підводить підсумки за рік. В його підсумках українська наука випала; вона розплилася і потонула в загальнолюдській культурі — світовій. А неподільної культури цілого світу і в автора не існує. Говорячи про труднощі українських вчених на рідних землях. М. Ветухів визнає, що там (в ССРСР) „науку де далі більше вганяють у рямці т. зв. „советської науки. З одного боку, там науку вихолощують з боку національного, з другого боку ізолюють від вселюдської культури”. На початку статті автор оцінював наукову працю трьома вимірами світової культури, а тут вводить ще й вимір „вселюдської науки”, від якої советська наука ізолювана. Коли советську науку виділити з „світової науки”, як це робить автор, тоді й науки вселюдської немає. Советська наука, яку совети „вихолощують з боку національного” має свій центр, і з того центру большевики хочуть заволодіти світом. А де ж центр світової культури і науки у голови УВАН?

Єдиної світової науки, відірваної від національного духового я, не існує, а коли окремі відкриття, здобутки національного генія стали світовими, та цим наука і культура не стали поза національними. Нащо ж тоді голова УВАН узялежніе наукові праці українських вчених від того, чи визнає їх „світова культура”, чи не визнає. Світова культура, на яку посилено орієнтує М. Ветухів наукові праці нашої науки, може й не визнати їх (праць), але це не заперечує їхньої вартости, ваги і значення для нації, а через неї і людства, коли ті праці справді наукові. Автор визнає, що совети „вихолощують науку з боку національного” і то на просторах великих, майже третини світу, у багатьох націй, а сам він позбавляє українську науку її національно-духового первня національних прикмет, ізолює її від історичного розвитку нації й її культурно-творчих завдань — інтернаціоналізує нашу науку. Бо чим різниться авторова дефініція наукової праці від визначень інтер-

націоналістів і космополітів? Нічим. Щоправда, жаден космополіт так відверто цього не робить, як то робить голова української наукової установи. І тут же заявляє, що „не так легко включитися в праці наукових установ різних країн світу”.

То правда, не легко, бо наукові установи кожної держави мають своє національне лице, ідею, зміст, вони служать своїй нації, утверджуючи її буття в світі. А проф. Ветухів намагається поставити нашу науку поза нацією, поза її інтересами і не рахуватись з вимогами до неї — спільноти, що бореться за визволення Батьківщини, а протидіяти їй. В підсумках наукової праці голова УВАН, говорячи про труднощі праці, вказує, що довелось чимало зусиль затратити „на подолання різних перешкод”. Посилаючись на закон механіки про дію й протидію, автор пише: „як хочеш діяти і щось робити, то протидію треба перемагати”. Що то була за дія, яку перемагалось протидією, автор не каже. Виглядає, що мова йде про ту дію, в якій українська спільнота остерігала деяких вчених від шкідливої діяльності в Інституті советознавства, де вони з протиукраїнських позицій змушені працювати в єдинонеделімському фронті проти українського визволення. Чи не оту осторогу й критику автор має на увазі, коли говорить про „некомпетентну критику, спрямовану не тільки на працю українських вчених, але й на діяльність учених інших національностей”, яка (критика) „підриває престиж українських вчених”. Не критика й осторога підриває престиж науковців, його підривають люди з званням українських науковців, які, ганяючись за модою „всесвітнянської культури”, забувають про українське в нашій науці.

Проф. М. Ветухів напевно пригадує, як на засіданні УККА його остерігали від співпраці на попередніх позиціях в Інституті Советознавства, вказували на згубні наслідки для українського визволення від тієї праці. Він тоді захоплювався, що тільки наших науковців увійшли до Ради Інституту і матимуть вплив на програму його діяльності.

Один з присутніх поставив запит: „Значить арифметика наша?”. Професор Ветухів відповів: „Так, арифметика наша”. — „А алгебра буде єдинонеделімська” — зауважив під сміх присутніх „некомпетентний критик”.

Не зайве було б голові УВАН у підсумках наукової праці згадати і про осяги наших науковців в Інституті. Звичайно, міряти ті осяги не надрукованими аркушами, бо то — арифметика, а політикою, науковою алгеброю. Отим, чи працею наших науковців доведено розкрито суть большевицької сатанії, бо це ж об'легшує боротьбу з нею. Не маю наміру забиратись в оцінку діяльності цієї установи — з науковою вивіскою, але з виразними політичними завданнями, де заприпонує декого з наших науковців. Побічно можна сказати, що позитивної роботи їхньої не видно, крім кількох праць з обильними цитатами із советської преси. Навіть „всесвітняська культура“, яку проф. Ветухів вважає універсальним мірилом наукової праці, і та змушена буде з великою натяжкою зараховувати ті праці до науки. А українська спільнота і її наука, наука нації, що стоїть у смертельному змагові проти російського большевизму, ті компіляції за советською пресою оцінять і оцінює своїм національним мірилом. Головним в ньому є: чи ті праці є на висоті історичних вимог нації, чи ні, чи допомагають вони їй позбутися опіки советської культури, яка себе вважає світовою, і утвердити свою правду, а через неї збагатити й світову культуру. З цього погляду балянс праці наших вчених в Інституті буде невеселий, а для добра нації негативний.

Та й не міг бути він іншим, бо з тих позицій, за чужою політичною алгеброю його іншого і не сотворити. Голова УВАН вважав обереги спільноти за „некомпетентну критику“. З погляду всесвітньої мафії, що національне намагається розчинити у всесвітньому, може, то була й некомпетентна критика, а з погляду національних завдань, спільнота, остерегаючи, не вченим оком бачила наперед наслідки.

Довідуємось, що з літі минулого року відбулася конференція Інституту, присвячена „завданням і методам вивчення ССРСР“. Розміри статті не дозволяють докладно зупинитись на перебігові цієї конференції. На ній деякі вчені ствердили, що вивчати культуру ССРСР відірвано від імперської культури, без вивчення культури народів, які імперія завойовувала і підкоряла не без використання всесвітнянських лозунгів не науково і недоцільно. А в Інституті не до-

зволялося чіпати події раніших, перед 1922 р. (рік створення ССРСР). Чому? Може, так вимагає ота світова культура? Ні. Тут що інше. А те інше є в тому, що хазяїни Інституту не хотіли, щоб вивченням історичних взаємозв'язків було встановлено і відкрито, що життя сучасної советської імперії базується на старовинних традиційних заложеннях московського царства, що советська культура є тільки історичним етапом його культури. А це переважно для боротьби з комунізмом, бо тоді ворога пізнається повністю. Це вияснює і справу з „народом-богоносцем“, а за термінологією 20-го століття, „найвидатнішою нацією з усіх націй“. як назвав москалів Сталін. Світ би тоді побачив, що нинішній ханат в Кремлі, в своїх замірах перебудувати світ, спирається на „видатнішу“ націю з „миродержавними“ правами. Та Вчена Рада Інституту чомусь не дозволяла вивчати культури ССРСР в історичному розвитку і зв'язках, мабуть, тому, що це передрішувало б обречену імперію.

На конференції було чимало здорових голосів, які домагалися вивчати повно історію імперської культури, розкривати пов'язаність сучасного з минулим, бо цього ж і вимагає справді вільна наука. Але... В кінці конференції один із чільних керівників Інституту, член Ради, п. Мерцалов заявив: „На засіданні Ученої Ради, початку нашого академічного року, Учена Рада, при підтримці американських дорадників, прийняла пропозицію, що ми повинні обмежуватись періодом від 25 жовтня 1917 року до сьогоднішнього дня. Це було зроблено не тому, що ми вирішили відрубати старий період і вважати, що тут ніякого переходового стану не було, що не було історичних передумов, а тому, що в нас на цей грандіозний об'єм праці все ж таки дуже мало засобів і дуже мало сил“. („Н. Р. С.“ 17 січня 1956 р.).

Хто повірить, що тут діло в засобах? Діло в політичній алгебрі всесвітнянства. Вона є дуже небезпечна і для Америки, її політики, а для нашого визволення вона була і є шкідливою своєю отруйністю. Та й що ж то за наука вільна, в якій вченому кажуть: „Досі вивчай, а оцього не зачіпай“. Така наука для большевиків не страшна, а для збереження світової імперії вельми потрібна.

І. Федорович

БІСІВСЬКЕ МАРІННЯ

Два числа російського журналу „Російська незалежність” (одно за червень 1955 р., ч. 1, друге за січень-лютий 1956 р. ч. 2), то згусток думок — маріння прагнень москалів на еміграції. То їх імперіяльна програма. Можна назвати її програмою озвірілого фашизму, можна сказати, що то говорить російська чорносотенщина, яка була духовним батьком большевизму. Але ніякі окреслення не вичерпують повністю тієї програми, духа монголоросійського, що вклали творці журналу в два числа. Це істинно продуманий і відповідно оформлений політичний журнал, в якому А. Хомяков, К. Аксаков, Н. Я. Данилевський, Страхов, Бердяев — стовпи й формувачі імперської духовности, автори імперіяльної політики Росії, перегукуються з сучасним большевизмом. Іноді большевиків злегка не лається в журналах, а браниться — „миле браняться только гешасть”. Журнал веде боротьбу з сепаратизмом народів, з їхніми прагненнями до національної волі.

На ста сторінках двох чисел журналу про большевизм, коли й згадується, то не як про засадниче лихо людства, а як вибоїну на імперському шляхові. Шлях, яким ведуть імперію большевики, либонь, вірний, але де-не-де погоничі з Кремля необережні. На обкладиці 1-го числа подано ілюстрацію „Русская тройка”, запряжена в сані, летить по засніжених просторах, а навколо якісь потвори — На першій сторінці журналу віршем Пушкіна „Клеветникам России” редакція подає провідну ідею діяльності росіяни, яких імперський „бес” водить по світі.

„Славянские ль ручьи сольются в русском море?
Оно ль иссякнет? Вот вопрос.”

Сторінка за сторінкою журнал розвиває свою програму, щоб те море не висохло. Тут і питання Прибалтики зачеплено, і сучасний спір Греції з Туреччиною за Кипр, не забули й про американських політичних дів. На здорово думуючих американських політиках, які розуміють імперську суть большевицької агресії, журнал не лишає сухої нитки. Джемсові Бернсові, сенаторові ЗДА, Редакція не може забути, що він в своїй книзі „Кажучи відверто” дуже влучно, на підставі історичної аналізи, ствердив, що „ця експанзія (большевиків) не є винаходом комуністичного ладу. Її коріння в російській історії”. За ним йде Дин Ечсон і Д. Доллес, який 1954 р. на конференції в Каракозі заявив, „що та найбільша небезпека в дійсності була в бажанні Росії розповсюдити свій деспотичний політичний лад і на цю півкулю”. Альберта Вольдмана називають легковажним вченим за те, що він в своїй книзі „Лінкольн і руски” заявив, що москалям властивий найкороткоісторичніший імперіялізм. Як сміли? Адмірал Менц, Чарльз Ітом, Філіп Меслі й багато інших бере журнал на чорносотенський індекс за те тільки, що за більшовизмом бачать Росію — імперію. Теодора С. Страйберта лають за реформу „Голосу Америки”, бо він розкрив, що „головний ворог не комунізм сам по собі, а руский експансіонізм і імперіялізм”. Не оминули, звичайно, й Папи в Римі. Бо він „скував духову свободу й

сумління католиків і християн” за висловом „ідеолога” Івана Кронштадського, цієї ляльки в руках російського мракобесія. А Кардиналові Спелманові не можуть простити, щої назвав Росію „нацією вбивців, яка послідовно спотворює великі і малі нації”.

Написавши в своїй програмі, що головним пунктом журналу буде оборона Росії, „як історично оправданого явища”, журнал цього сумлінно й дотримується — обороняє те „історичне явище”, сучасне й минуле. Українці самостійники, а не большевики, є найбільшими ворогами, така лінія в журналі. Тому до С. Бандері в журналі приділено три сторінки, навіть фото його подано. Що правда, джерела, на які покликається журнал, пишучи про державницький акт 1941 р., походять з архівів п. Ярового. Та то й зрозуміле, бо російський імперіялізм, воюючи проти нац. ідеї, завжди використовує перекінчиків, зрадників і „нейтральних” підляків. Журнал політичний і добре, що він ставить ту політику ясно. Може pomoже зрозуміти істину, що боротьбою з абстрактним комунізмом свободи не врятувати. Боротьба за свободу проти інвазії комуністичної — невід’ємна від боротьби проти російської імперської інвазії, проти імперіялізму Росії: комісарської й царської. Русский комунізм розвивався ж на традиціях рускої національної ідеї, він явище національне, в ньому трансформувалася й трансформується нині московська месіяністична ідея. В книзі антибольшевика, росіянина В. Іванова, читаємо: „Ми повинні бути вдячними большевикам за те, що вони своїми виразними діями показали нам справжню суть нас самих (москалів — ред.), яку ми призабули за суєтністю мирного життя і громами війни”.

У вірші Б. Андріяна „Я — русский”, в 1 числі журналу, читаємо:

И ныне знаем мы, что мир с гнилой основой,
Исчезнет, как мираж, расплывшийся вдаль”.

Мова йде не про світ советський, а отой ще вільний світ. Хіба в цих двох строчках не вбрано в поетичну форму сьогоднішньої програми Хрущова, яку він не раз виголошував, танцюючи з Заходом миротворчу кадрили? І та програма походить від імперського месіянізму Росії. Її послідовно боронить та розвиває журнал „Российская Независимость”, відверто погрожуючи війською москалів проти народів, що будуть здійснювати своє природне право на державне незалежне життя. На цьому всі москалі (большевики і антибольшевики) сходяться.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Поспішіть поновити передплату на 1956 рік. „Вісник” заступає, розвиває і оборонює безкомпромісові самостійницькі позиції.

Вкладіть в коверту \$ 4, напишіть адресу, вкиньте до поштової скриньки і одержуватимете журнал цілий рік.

Польська політична еміграція

(3 лекції д-ра Голята в УНУ)

Нещодавно президент Айзенгавер заявив, що американці будуть інформувати своїх союзників про досягнення в атомовій енергії. Навіть закутий в „окови” та обведений „залізною курткою” СССР не може спромогтися на внутрішньо-державні таємниці. Вже немає такого американця, щоб не здавав собі справи з небезпеки, яка грозить цілому волелюбному світові з центру большевицького московського імперіялізму — Москви.

Що ж доперва говорити про українсько-польське питання, яке у відношенні до світової проблеми є нічим іншим, як тільки іграшкою в руках сильних.

Часи змінюються. Україна вже перестала бути в інтелектуальному англо-мовному світі — музичним інструментом — скрипкою, чи мало відомим плем'ям, як це було до II-гої світової війни. Україна стала рівнорядним членом Об'єднаних Націй, таким самим, як і Польща, хоча представники обох народів не є вибрані з волі народу, тільки подиктовані й наставлені Москвою. На це треба було ждати аж 25 років.

Зміни від Визвольних Змагань, тобто від 1918 року по сьогодні, по обох сторонах, так українській, як і польській — є великі. Польща, по 20-ти роках свого панування, стратила свою самостійність і суверенність, стаючи рівнорядним партнером УКРАЇНИ. Ті польські провідари, що ще тому 16 років не хотіли й чути про українське питання, сьогодні, деякі з них не добачують вільної Польщі, без вільної УКРАЇНИ. (Тут прелегент ознайомив слухачів, яких було 68 з різними польськими книжками, як і чисельними газетними джерелами).

Вичисляючи всі польські політичні угруповання, постаєраємося насвітлити їх ставлення до української справи, так перед війною, як і тепер.

Підчас I-шої світової війни, Роман Дмовскі, очолював польський рух, який всеціло спирався на промосковській політиці, тим самим всеціло вороже був наставлений до українців. Пілсудський, ставив на австрійські карти, а Падеревскі на англомовний світ, впершу чергу на ЗДА. Друга світова війна, повторила ідентичні ходи польських „політиків”, про що пізніше.

Ділить нас з поляками гірке минуле з часів польської окупації Зах. України та санітарний кордон, який створювали і створюють сьогодні між обома народами наші вороги, без волі так українського, як і польського народів.

Лучить нас з поляками: спільна боротьба з червоною Москвою, окупацією обох народів.

Прогляньмося ближче сучасному станові речників поневоленого польського народу, а є їх немало.

1. Рада Народова.

Цей центр постав в Парижі після капітуляції Польщі в 1939 р. Осідок його — Лондон. Президент центру номінований на зразок фашистських держав. Теперішнім президентом є Август Залескі, заступник якого — Гуго Ганке втік до Польщі.

В склад цього центру, до весни 1955 р., входили слідувачі угруповання:

1) Ліга неподлеглосці польській. Це зліпок партій, що існували в передвоєнній Польщі, тобто: ББВР (Безпартійни Бльок Вспуупраци з Жондем) і ОЗН (Обуз Зедночєня Народового). Члени цієї ліги є ніщо інше, як глухі й німі поплечники політики санаційного режиму. Це скрайньо шовіністичний табір. Презесом Ліги є колишній католицький воєвода д-р М. Гражиньскі.

2) Фікція Польського Стронніства Людового п. н. „Вольносць”. Презесом цього угруповання є д-р Єжи Концевіч, який в 1945 р. був усунений ПСЛюдовим, яке тоді очолював Станіслав Міколайчик. Д-р Єжи Концевіч довго не надумувався, негайно створив нову фракцію, згл. фікцію партії, стаючи zarazом її головою.

3) Фікція П. П. С. (Польської Партії Соціалістичної). Презесом цього угруповання є Адам Прагер (дружина якого працює в комуністичному варшавському уряді, займаючи свого часу пост міністра).

4) Фікція С. П. (Стронніства Праци). Презесом є Станіслав Сопіцкі.

5) Ген. Владислав Андерс, який воював з польською армією по стороні альянтів, за це отримав від англійців звання лорда, а його армія після закінчення 2-гої світової війни здемобілізована та роз'їхалася по світі разом з ДПістами.

II. Рада Політична.

Провідники польських партій, перебуваючи на вигнанні, ознайомились з устроєм та статутами політичних партій демократичних країн. Нічого немає тут дивного, що під впливом чужинецьких ідеологій, польські політичні діячі створили в місяці грудні 1949 р. новий еміграційний центр з осідком в Лондоні, який повинен би був відповідати вимогам демократії. На чолі того центру став був Томаш Арцішевскі, старий лідер польських соціалістів. Він помер в Лондоні дня 20-го листопада, на 78 році життя. Польська пресова опінія сподівається, що на його місце прийде д-р Адам Цьолкаш).

6) П. П. С. (Польська Партія Соціалістична) — очолював Томаш Арцішевскі.

7) С. Н. (Стронніцтво Народове). Презесом того угруповання є д-р Тадеуш Белецкі. Це скрайньо тоталітарне угруповання, яке в передвоєнній Польщі послуговувалося такими гаслами, як „Польска потега без жидуф”, „Бей Жидуф і Кабануф!”, і т. п., при всіх нагодах реалізуючи свої кличі, виконуючи часті погроми на українців і жидів. Члени цієї партії разом з ОЗН-івцями (Обуз Зедночєня Наоодового) уряджували в 1939 р. по різних містах Зах. України „Похорони Закарпатської України”, по що докладніше слідуєчим разом. До того угруповання належало (перед війною) великий % польського студентства високих учбових шкіл, які часто робили погроми на українських та жидівських студентах (у Львові), часто підрізували уха навіть своїм польським студентам, інших політичних поглядів. Полеміка лідера тої партії Белецкого на сторінках польської лондонської преси є до тої міри ненависницькою супроти українців,

що його писанину можна назвати польським звироднінням. Навіть еміграційна трагедія не перевищувала недобитків С. Н., хоч народня польська приповідка каже „мудрий поляк по шкоді?“, Черчилль — в своїх спогадах пише, що „поляки шляхотні в поразці — підлі в перемозі“.

8) Н. І. Д. (Неподлеглосць і Демокрація) Презесом цієї партії є Тадеуш Терлецкі. Це в переважаючій більшості речники повоєнного польського напрямку. Поплечники (в переважаючій більшості) політики Пілсудського. Не буде переборщенням, як назву, що свої ідеї вони висвітлюють на сторінках паризької „культури“, яка до всіх справ підходить дуже здержливо.

9) Фікція С. П. (Стронніцтво Праці). Презесом є ген. Юзеї Галлер, той, що в 1918 р. йшов з французькою армією на допомогу Пілсудському в загарбуванні наших зах. українських земель. До 6-го лютого 1952 р. ця партія належала до Ради Народової, відтак перейшла до Ради Політичної, щось в роді воєнних маневрів.

10) Фікція П. С. Л. (Польське Стронніцтво Людове” п. н. „Одла едності народовой”). Презесом того угруповання згл. фікції є Казімеж Багінські, якого в 1950 р. П. С. Л. Ст. Міколайчика усунуло зі своїх рядів, мабуть з браку „лідерських місць“. В тому самому році він створив фікцію партії, та її очолює. (Довголітній член П. С. Людового).

11) Ген. Казімеж Бор-Коморовскі, який керував в 1945р. варшавським повстанням, що закінчилося катастрофально, бо більшовики не дотримали своєї обіцянки допомагати повстанцям. Замість помагати Бор-Коморовському, більшовики відійшли з Варшави, а німці знищили Варшаву — десяткуючи мешканців Варшави й повстанців.

III. Польські комітет народови демократични.

Третім і останнім польським політичним центром емограції є П. К. Н. Д. (Польські Комітет Народови Демократични) з осідком у Вашингтоні. Цей центр постав в травні 1950 р., як „речник не сфалшованої демократичної волі польського народу“. Найбільш характеристичним в цьому представництві є те, що партії, які входять до його складу діяли на терені Польщі в передвоєнних часах, як також після 2-гої світової війни. Головою П. К. Н. Д. є Станіслав Міколайчик.

В склад цього центру до місяця березня 1955 року входили слідуєчі партії:

12) П. С. Л. Польське Стронніцтво Людове, презесом якого є Ст. Міколайчик.

В місяці березні 1955 р. 1, 2, 3, 5-го березня ц. р. на конгресі П. С. Л. (Полксега Стронніцтва Людового), що відбулося в Парижі дійшло до партійних порухунків. Старі члени П. С. Л. обвинувачували Ст. Міколайчика за фінансові надужиття, мовляв він розпоряджає пів мільйоновим партійним майном, яке вивіз з Польщі. Партійні розбіжності зайшли так далеко, що колишні близькі співробітники Міколайчика, як заступник Міколайчика Станіслав Баньчик та два члени „Ради начельної ПСЛЮ“ Станіслав Руйцік, Влад. Заремба, Броніслав Заленскі і багато інших, вибрали новий провід П. С. Л., який очолює Ст. Баньчик — не маючи нічого спільного з Ст. Міколайчиком. Міколайчик позаткав „люки“ в П. К. Н. Д. новими „послушними“ йому людьми.

Група під проводом Ст. Баньчика не входить до жадної репрезентації. Вони не ведуть відрубної політичної акції. В деяких точках вони погоджуються з „Тимчасовою Радою Едності Народовой“ — тому й частинно співпрацюють з тим новим центром, який до тепер є в стадії творення Партії, згідно „проводарі“ партій, які відійшли від А. Залескогої, зістали заступлені новими людьми, так, що А. Залескі надалі може сповняти уряд президента „екзильної Польщі“.

13) С. П. (Стронніцтво Праці). Презесом є Кароль Попель. Це т. з. (Християнсько Демократичний Рух). В склад цього руху до 1930 р. входили: „Хшесціянська Партія“, „Н. Р. П. — Народова Партія Роботніча“ і „Звазек Галерчикуф“. Ці три партії получилися в одну п. н. (Стронніцтво Праці, яке очолював до 1938 р. Войцех Корфанті. Після його смерті, провід С. П. перебрав Кароль Попель. В 1946 р. на конгресі Стронніцтва Праці в Польщі — Кароль Попель був знова обраний головою С. П. З кінцем 1947 р. Кароль Попель втік за кордон, спершу до Парижа, опісля приїхав на постійно до Вашингтона, де тепер співпрацює зі Ст. Міколайчиком в П. К. Н. Д.

14) С. Д. (Стронніцтво Демократичне). Презесом є Станіслав Ольшевскі, який відійшов з П. К. Н. Д. співпрацюючи тепер з „Тимчасова Рада Едності Народовой“, яку очолюють тепер: ген. Казімеж Соснковскі, як майбутній голова, та теперішні три дорадники, тобто ген. Владислав Андерс, Едвард Рачинскі — передвоєнний амбасадор до Англії, та покійний Арцішевскі т. зв. „Рада Тшех“, або „тиха еміграційна диктатура“.

Для нас, українців, цікаво в цьому огляді те, що, хоч як ми розсварені і нездисципліновані в політичному житті, а на прикладі польського партійного „бюджету“ бачимо, що ми можемо бути для когось іншого навіть прикладом.

Щоб позбутися аж трьох репрезентацій, які кожна від себе та по своєму насвітлюють польську справу т. вимогли поневоленого народу, ген. Соснковскі піднявся за консолідаційне діло ще в грудні 1952 р., метою чого було покликання до життя нового репрезентативного тіла п. н. „Рада едності Народовой“, яку очолює ген. Соснковскі, Осідок її мав би бути в Вашингтоні. Таким робом, ця репрезентація мала б перекреслити центр Ст. Міколайчика, якого осідок також — Вашингтон. Переговори, що ведуться від 1950-го року, досі не дали остаточного результату, бо теперішній президент екзильного уряду Август Залескі не подався до демісії, (що мав зробити не уїзніше червня 1954 р.). Його прем'єр, Гуго Ганке уважав за доцільніше залишити еміграційний уряд — втік до комуністичного Варшавського уряду. Ціле польське еміграційно-політичне життя ферментує. Як довго такий стан буде тривати, відповідь залишаємо самим полякам, які вину за це складають одно угруповання на друге.

Не зважаючи на свій жалюгідний політичний стан, польський еміграційний апетит на наші землі майже в кожному політичному середовищі — тотожній. Хочеться вірити, що ситуація буде зовсім відмінною, як нова генерація заступить місця теперішніх політичних проводарів польської еміграції, яка до українсько-польського питання буде підходити більш з розумом, а не шовіністично-імперіалістичним інстинктом, як їх батьки. А доки цього не має, ми, ведучи боротьбу з московським загарб-

Проф. П. Совчук

Український Вільний Університет - світоч вільної науки

(З нагоди 35-річчя його заснування)

Український Вільний Університет на порозі святкування 35-річчя своєї діяльності та 10-річчя перебування в Німеччині — Мюнхен, Баварія.

Історію Українського Вільного Університету можна поділити на три періоди: перший Віденський (1921), другий Празький (1921-1945) і третій Мюнхенський (з 1945 до сьогодні).

Віденський період

Відомо нам що після програних визвольних змагань українського народу в 1917-1920 роках чимала частина синів і дочок України з зброєю в руках, боронячи кожен крок рідної землі від озвірілої московської орди, мусила відступити на чужі території. І ця частина воюючої еміграції, яка мала крім зброї — ідею, організувала на чужині УВУ.

Поважна частина наших інтелектуалів знайшлися в великих містах інших держав, куди не сягала була кривава рука московського окупанта. Ця наша духовна еліта сіяла зерно української культури на чужих ґрунтах, репрезентуючи свою націю. І де був сприятливий ґрунт для росту духової української національної культури, там організовувалися різні культурні товариства, організації тощо.

В столиці наддунайської держави Відні існували: Союз Українських Журналістів на чолі з його головою д-ром В. Кушнірем, Товариство Прихильників Освіти на чолі з головою проф. д-ром Ст. Дністрянським та Український Соціологічний інститут на чолі з проф. М. Грушевським.

Тут же у Відні виникає думка організувати Український Вільний Університет, який був би одиноком університетом у вільному світі, що репрезентував би українську високу науку на чужині. Ця ідея була оправдана, бо відомо, що окупанти після захоплення українських земель, ліквідували українську національну духову культуру в різних її формах, ліквідували й високі школи. Поляки закривають у Львівському, румуни в Чернівецькому Університетах катедри, а червоні русифікують Університети на Наддніпрянській Україні.

ніком, мусимо пригадувати полякам, що дня 30-го січня 1919 р. в місті Станиславові, Українська Національна Рада Західньо-української Народної Республіки, як представниця волі всіх українців Західніх земель й як найвищий їх законодавчий орган, святочно проголосила з'єднання Західньо-української Народної Республіки з Українською Наддніпрянською Республікою в одну Суверенну Державу.

Українці мусять збирати доказовий історичний і етнографічний матеріал, щоб збивати все нові імперіалістичні „тези“ так „наукового“, як і публіцистичного польсько го еміграційного світу.

Слухач

17 січня 1921 року відбулося святочне відкриття Українського Вільного Університету в Відні. „Однак віденський ґрунт, — пише проф. Ів. Мірчук, — не був сприятливий для розвитку цієї установи, не вважаючи на те, що коло неї згуртувалися найвизначніші світила української науки, як: Липинський, Грушевський, Дністрянський, Колеса та інші“*). На віденському ґрунті Університет проіснував недовго і після закінчення літнього півроку переноситься до Праги.

Празький період

Дякуючи професорові Старосольському, який мав відповідні знайомства в Празі, особливо з інженером Нечасом, що був тоді референтом українських справ в уряді президента Масарика, Університет вдалося перевести в Прагу. Чехословацький ґрунт виявився сприятливий для розвитку нашої духової інституції, як це виявилось в процесі перебігу праці університету. Треба ствердити, що за існування й розвиток нашого Університету на гостинній чужій території маємо завдячувати визначному чеському філософові й політикови Президентові Масарикові, який поставився до української справи надзвичайно прихильно. Не було б його особистого втручання й підтримки до розгорнення праці наукової установи, то напевно ніхто не міг би поза його головою й без його відома дати згоду на існування такої інституції на даному терені. Бо це була справа всенациональної української ваги, а в першу чергу — це була найважча зброя в боротьбі за державну незалежність української нації, що кувалася в вільном світі в такій фортеці як УВУ. І на існування такої фортеці українського духа на чужій території міг дати дозвіл лише визначний муж даної держави. Таким власне мужем був Президент Чехословацьчини того часу Масарик.

Незабаром появилася постанова чехословацького міністерства закордонних справ від 16 вересня, а вслід за нею постанова міністерства шкільництва й освіти від 5 жовтня 1921 року. Таким чином, наш університет дістає формальне право азилю на чехословацькій території. А далі слідує постанова Карлового Університету, куди був прийнятий УВУ, отримавши відповідні викладові залі. З 23 жовтня 1921 року УВУ розпочинає своє друге півріччя на двох своїх факультетах: філософічному та факультеті права і суспільних наук. УВУ прийняв приписи, правила та регуляції Карлового Університету і ними керувався в наукових та адміністративних справах аж до часу евакуації з Праги в 1945 році.

Крім цих догід УВУ дістає відповідну матеріальну допомогу від чехословацького уряду та понадне число стипендій для нашої молоді, яка мала студіювати в Університеті. УВУ зразу розвиває широку діяльність за допомогою „численних представників нашої молоді, яка була

*) Проф. Ів. Мірчук — Український Вільний Університет, Наук. Збір. УВУ 1948.

згуртована у військових таборах Йозефофа і Яблін-ного**).

Крім цієї молоді до УВУ напливала молодь з Західних Земель України; з Галичини, Буковини, Закарпаття тощо. Переважну більшість студентів УВУ становили українці. „Одначе, в УВУ студіювало також дуже багато чужинців: болгар, білорусів, вірменів, голандців, грузинів, естонців, лотишів, жидів (головно з Буковини та Бесарабії), литовців, мадяр, москалів, німців, осетинів, сербів, словаків, словінців, татар чехів та ін“.**)

Але викладовою мовою в УВУ весь час була й є мова українська. До УВУ в півріччі записувалося приблизно 400 студентів, що 1931 р. було 7.702 вписи. Адміністративно-організаційними справами керував Сенат, який складався з ректора, проректора, деканів та продеканів, що є й до сьогодні. Науковими справами віддали окремі Колегії обох факультетів. „Головний кадр цих колегій становили професори австрійських і російських університетів, при чому покликано було ще нових членів професорського збору з відповідними науковими кваліфікаціями“.

УВУ, як на еміграційні умови, мав поважне число професорського складу: в 30-тих роках було до 40, з яких 30 було звичайних. Чимало професорів УВУ викладали в інших українських високих школах, а деяких покликано було у чужинецькі університети.

За час пражського періоду (до 1945 року) УВУ мав показні наслідки. Приблизно сто осіб дістали наукові ступені доктора (на обох факультетах) і біля 15 осіб габілітувалось на доцентів УВУ, що опісля деякі стали професорами УВУ, а деяких покликано до чужинецьких високих шкіл.

Наукова діяльність УВУ

Крім педагогічної праці професори УВУ займалися науковою діяльністю. Для цього була створена в 1923 році університетська видавнича комісія, яка займалася виданням наукових праць та інших публікацій. Було видано низку наукових праць професорів: 15 публікацій літографованим способом, а 12 друком. Видано два томи наукових збірників та два томи наукових ювілейних збірників УВУ. Крім цих праць видано інших публікацій з сотнями назв в українській та інших мовах. Сюди входять підручники, наукові розвідки, статті, огляди тощо. Чимало наукових статей, критичних оглядів були поміщені в виданнях різних чужих мов.

Зовнішня репрезентація УВУ

До зовнішньої репрезентації слід віднести різні міжнародні наукові з'їзди та конференції, у яких представники УВУ брали активну і чинну участь. Для ілюстрації дамо слово проф. В. Орелецькому: „І так, у роках 1924-31 бух УВУ заступлений на 28 наукових конференціях, у 1924 УВУ брав участь у міжнародному з'їзді етнографів і геологів у Празі; 1930 р. — у міжнародному з'їзді філософів у Оксфорді (Англія), в 1936 році у з'їзді техніки і гігієни міст у Мілані (Італія); далі у другому міжнародному з'їзді лінгвістів у Женеві; врешті в різних

з'їздах та конференціях у Парижі, Варшаві, Софії, Братиславі і. т. д.“

Це далеко неповний перелік діяльної участі представників УВУ в наукових з'їздах та конференціях, але й це свідчить про чималу наукову діяльність наших професорів, які гідно репрезентували українську духову культуру на еміграції.

За даними проф. В. Орелецького бібліотека УВУ налічувала в 1938 році понад 10.000 примірників різних наукових книжок, розвідок, рецензій, підручників тощо.

Але за кожним роком вона зростала. Ми не маємо зараз під руками числових даних: скільки було примірників у кінцевому 1945 році існування УВУ, але знаємо, що бібліотека університету, як на еміграційні умови — була досить солідна.

Завдання УВУ

УВУ ще на початку свого зорганізування поставив собі чітке завдання — служити науково-педагогічною діяльністю цілій українській нації: бути творчим чинником у боротьбі за визнання нашої державності, за незалежне життя нашого народу, без жадних сторонніх втручан. Ми наведемо рішення з одних перших зборів УВУ, що дасть характеристику ідеї зорганізування такої духової інституції „Провідною ідеєю і першим обов'язком УВУ є: служити потребам Рідного Краю і Рідного Народу. Свою працю за кордоном уважає УВУ за тимчасову і провізоричну. УВУ має підготувати українську молодь до діяльності серед Рідного Народу в своїх інституціях та майбутніх урядах. УВУ має організувати наукову працю та уможливити нашим професорам, доцентам та іншим ученим, що опинилися за кордоном, продовжувати свої фахові студії, і таким способом приготувати та підтримувати наукові сили. УВУ має улегшити сформування Українського Університету і взагалі університетів на Рідній Землі і має, як готовий організм, бути перенесений у відповідний час на рідну територію, туди, де його буде найбільше потрібно.“

Своєю педагогічною та науковою діяльністю Університет здобув велику популярність і пошану не тільки серед української спільноти вільного світу, а й серед чужинецького наукового та політичного світу своїми репрезентаційними науковими доповідями на різних міжнародних конференціях, з'їздах тощо. До 1939 року УВУ був уже широко відомий вільному світу. І коли постала Закарпатська Україна в 1939 році, то настав був щасливий час для УВУ.

До УВУ дуже позитивно поставився Прем'єр Карпатської України о. А. Волошин, який навіть у цій справі подав був плян карпатського уряду, будучи на інтерв'ю в чеському щоденникові в січні 1939 році. За цим пляном мала б була заіснувати окрема дільниця в місті Хусті, де були б побудовані потрібні будинки для УВУ та відповідні в них лябораторії і наукові кабінети. Взагалі в Хусті мав би був існувати великий науковий центр, де була б зосереджена наукова діяльність наших професорів та учених, а з відновленням Соборної України був би великим

** Проф. В. Орелецький — Український Вільний Університет 1921-1945 („Свобода“, ч. 202 за 1955).

надбанням для продовження всеукраїнської наукової діяльності в столиці Києві. Це був безперечно чудовий план. Але на жаль до його здійснення не дійшло.

15 березня 1939 року піратською силою Малярщина загарбала Карпатську Україну, знищивши її самостійність, як окремої держави. УВУ продовжував своє існування на гостинній чехословацькій землі.

Окупація Чехословаччини

Війна Немеччини з Польщею і окупація німцями Чехословаччини принесла тяжкі часи для УВУ. Націонал-соціалістичні керманчі відібрали волю рухів УВУ і право на вільне дихання своїм власним тілом. Сенатові УВУ було заборонено відбувати свої засідання без попередньої згоди з відповідними німецькими чинниками. Професорські зібрання, де вирішувалися суто педагогічні і наукові справи мусіли бути також апробовані окупаційними німецькими чинниками, без згоди останніх не могли бути змінювані. Матеріальне положення УВУ погіршувалося з кожним днем. Ці тяжкі часи принесли згодом цілком смертельну хвилину УВУ під час советської окупації Праги.

Захопивши Прагу 12-го травня 1945 р., більшовики зразу же почали нищити культурні надбання країни, в тому числі першим об'єктом став Український Вільний Університет. Негайно було переведено контролю всіх документів канцелярії УВУ, деякі з них забрано для „вяснення”. Вслід за цим бібліотеку та архів УВУ вивезено до Росії, а решто спалено.

Останнім ректором УВУ був тоді о. проф. д-р А. Волошин, який залишився в Празі, був заарештований першими НВД-івськими старшинами, а опісля й згинув від їх катівських рук. Потім більшовики ліквідували рештки педагогічного складу УВУ, який через свій поважний вік та інші причини не міг податися в безпечніше місце.

Празький період УВУ закінчився сумною трагедією. Московська орда знищила одну із твердинь української духовної культури, що протягом понад двадцяти років стояла на сторожі вільної несафальшованої науки в вільному світі. В цій духовій твердині вишколилося сотні молодих кадрів культурного фронту по різних країнах вільного світу серед української громади. Москва могла знищити інституцію, її співпрацівників, але ніколи не знищить ідеї культурного духа української Нації. Вона незнищима, як незнищима і сама українська Нація.

Куди закине доля невеличку українську громаду — там зразу виростає культурно-духове життя; бо зерно духової культури є в душі кожної української одиниці, яка це зерно засіває зараз же з своїм приходом на ту чи іншу землю. І там, де є хоч трохи сприятливий ґрунт, там постають наші культурні осередки.

(Закінчення в наступному числі)

ПРИГАДКА ВІДДІЛАМ

Допильнуйте передплати „Вісника”, на 1956 р. Ліквідуйте заборгованість за журчал і літературу та видання.

З ХРОНІКИ ВІДДІЛІВ

В багатьох місцевостях відділи ООЧСУ в співпраці з іншими громадськими організаціями домоглися проголошення 22 січня — Українським Днем. На урядових будинках і над помешканнями, в яких живуть українці, в цей день лопотіли Українські Прапори.

* * *

Всі відділи взяли активну участь у відзначенні 38 річниці відновлення Української Незалежної Держави. В невеликих містах підготовчу працю переводили головно силами членства ООЧСУ і СУМА, а в більших містах спільно з усіма суспільними організаціями.

* * *

Відділи Нью Йорку, Неварку, Філадельфії, Болтиморі взяли участь в банкеті 22 січня, який організував УККА (проф. Л. Добрянський) у Вашингтоні на відзначення 38. річниці проголошення України Самостійною Державою.

* * *

Річні загальні збори відбулися в таких відділах: Алентаві — 25 грудня, Неварк — 1 січня, Дитройт — 22 січня, Пітсбург — 15 січня, Сиракузи — 28 січня.

* * *

В січні розпочалися виклади в УН, організованому відділом ООЧСУ і осередком СУМА в Неваркові.

* * *

Шановний Читачу!

Чи Ви передплатили „Вісник” на 1956 р. Як що ні, то поспішіть це зробити.

Вкладіть в коверту \$ 4.00, напишіть адресу, вкиньте до поштової скриньки і одержуватимете журнал цілий рік.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Наукове Товариство імені Шевченка зробило велике діло. Нарешті книга П. Зайцева „Життя Тараса Шевченка” (Нью Йорк, Париж, Мюнхен 1955, стр. 400) побачила світ. В культурному житті української спільноти це подія, що заслуговує найвищого признання.

Шевченко дуже непокоїть більшовиків, без перебільшення можна сказати, що над перелицюванням творчості і дум поетових працює цілий науковий світ під більшовиками. Ітгніають, їальсїїкують, щоб заховати творчі думи велетня від українського читача. Сумно, а то й моторошно стає від трьохтомників, однотомиників, видаваних в московському царстві (найновіші вже без „Розриті могили” і „Великого льоху”), не кажучи про саме навітлення життя і творчості поета в душі „дружби народів” і неодмінного впливу на Шевченкову творчість передових, прогресивних людей „великого” і „братнього русського народу”.

Книга П. Зайцева позбавлена соціологізму в якийсь бік. Автор, спираючись на факти, подає Шевченка в реальному житті з близькими і знайомими. Життя і творчість поета — одне ціле. Наукова праця П. Зайцева читається легко, з захопленням.

„ОЧЕРКИ ПО ИСТОРИИ ИСТОРИЧЕСКОЙ НАУКИ СССР”

(Том I. Академія Наук ССРСР; за редакцією М. Тихомірова, М. Алпатова, А. Сидорова; Москва, 1955, 692 стр.).

Над підготовкою цієї праці, що охоплює розвиток історичної науки Росії до половини ХІХ ст., працював колектив авторів, зібраних з 17 інститутів Академії Наук ССРСР. В передмові говориться, що досі не було підручника з історичної науки ССРСР, а тепер її наповнину вже створено. Авторам дано замовлення відсіяти будьякі впливи історичної думки Заходу й ствердити, що історичні праці російських вчених завжди перевищували праці західних вчених. Основоположником російської історичної науки вважається М. Ломоносов, а за ним передові: Соловйов, Н. Карєєв, І. Лучицький, П. Виноградов — всі вони „стояли значно вище від тогочасної закордонної буржуазної історичної науки”.

Щодо української історіографії, то книга розвиває три тези:

а) Український народ, як і білоруський та руський постали тільки в ХІV і ХV ст. ст. Київську Державу українського народу викреслено.

б) Український народ, як історична категорія, річ змінна, а руський ні. То тільки буржуазні націоналісти, як Куліш, Маркевич, Бантиш-Каменський, та Грушевський видумали про окремішність українського народу.

в) Почавши з ХІV і ХV ст. ст. (як тільки постав) український народ, наче незадоволений тим, що він був сам собі, тому й прагне до воз'єднання з руським, а воз'єднавшись тільки й мріє про злиття з ним.

Навіть Пушкіна зачислено до передових істориків, бо він написав „Полтаву” і повість про Пугачева. Згадується про „Історію Русів”, яка, за твердженням нарисів, показує „вроджену схильність українського народу до російського”. Чого доброго діждемося, що появиться для внутрішньо-імперського вжитку спрепароване видання „Історії Русів” на доведення оцієї схильності. Бо ж треба якось викреслити з „Історії Русів” твердження автора, що „Війни... з Московією суть неминучі і безконечні для всіх народів, бо хоч вона недавно вийшла з під влади татарської єдиною через міжусобиці татарські, яким і тепер є данниця, хоч і в ній сливе всі урядники й народ не письменні й численністю різновіртів та химерних мольбищ подобляються поганству, а лютістю перевершують дикунів..., пригадати треба жадібність їхню до владоловства і домагань, за якими привлаштують вони собі навіть самі царства, Імперії Грецьку і Римську, укравши на той кінець державний герб тих царств, себто орла двоголового, що у спадщину, буцім-то князеві їхньому Володимирові, зятеві царя грецького Константина Мономаха, дістався, хоч той Володимир був на правду князь руський київський, а не московський. Пригадаймо нарешті несталість правління їх царського й винищування самих царів, що з них кількох самі вони замучили, а одного продали полякам на заріз”. (стр. 182-183.).

Отак писав автор „Історії Русів” про Московію і тут же так характеризував два окремішні народи: україн-

ський і московський. Український народ — „народ вільний і готовий кожночасно вмерти за свою вольність до остаточної люднини, і характер сей в ньому вроджений і не придомний до насилування”. (стр. 121). Натомість „народі московським панує найнеключиміше рабство... у найвищій мірі, і ...в них, окрім Божого та царського нічого власного немає і бути не може, і людей, на їх думку, створено ніби на те, щоб у світі не мали нічого, а тільки рабствували”. (стр. 134). Цитати наведено з „Історії Русів, Видавництво „Вісник” ООЧСУ, Нью Йорк, 1956 р.

Довідуємось з тих нарисів, що й Скворода в своїх творах мав „сильні матеріялістичні тенденції”. Багато говориться про вплив передової російської суспільно-політичної думки на розвиток народів Росії. Та це вже не нове. Духові батьки більшевизму Білінський, Герцен та інші невідмінно впливали на Шевченка і подавали ідейну допомогу „прогресивному” українському рухові. Праця властиво нічого нового не вносить, вона продовжує курс відкритого російського шовінізму, започаткований так бундючно в літературі два роки тому.

* * *

Рікордо Гуйральдес: **Дон-Сегундо Сомбра**, переклад з еспанської мови Олексія Сацюка. Видавництво Миколи Денисюка, Буенос-Айрес 1955, стор. 304, трибарвна обкладинка Б. Крюкова. Ціна книжки 2.- дол. або рівновартість в іншій валюті.

Виданням „Дон-Сегундо Сомбри” українська перекладна література збагатилася цим разом зразком південно-американської, а вірніше аргентинської творчості. Рікардо Гуйральдес дає нам незабутню картину мужності і вітальної сили гавчо, які своєю витривалістю і лицарськістю вражають і захоплюють читача.

Юрій Тис

Адреса Видавництва в США:

Mr. Mykola Denisiuk G. P. O. Box 1476,
New York 1, N. Y., — USA.

ЛИСТ

АМЕРИКАНСЬКИХ ПРИЯТЕЛІВ АНТИБОЛЬШЕВИЦЬ -
КОГО БЬОКУ НАРОДІВ ДО ПРЕЗИДЕНТА

Пане Президенте!

З нагоди надходячих свят Різдва Христового підписані представники національних груп, об'єднаних в Американських Приятелях Антибольшевицького Бьюку Народів, бажають висловити Вам свою найглибшу пошану і найщиріші гратуляції з приводу Вашого виздоровлення і повороту до Ваших державних обов'язків та зложити Вам свої найсердечніші побажання Веселих Свят і Щасливого Нового Року і якнайбільших успіхів у Вашій важкій і відповідальній праці.

Свята Різдва Христового є радісним торжеством усіх вільних християнських народів і кожної християнської родини. Так є тепер у щасливій країні ЗДА,

і так було колись від віків у наших батьківщинах, коли вони ще були вільними державами і не були поневлені безбожним московсько-большевицьким імперіалізмом. Табори запроторення і примусової праці, в'язниці і стала плянова економічна нужда та постійний страх перед арештом, засланнями, розстрілами і різними формами жорстоких переслідувань — характеризують умови життя наших народів.

І в цей різдвяний час звертаються до Вас, Пане Президенте, підписані представники з гарячим проханням, згадайте при нагоді цього торжества не тільки вільний світ, але також і батьківщини наших поневолених народів і подайте Вашу допоміжну руку для вже поневоленого або загроженого комунізмом і московським імперіалізмом світу.

Зокрема просять Вас, Пане Президенте, підписані представники АП АБГ-у підняти через делегацію ЗДА в Об'єднаних Націях питання про звільнення політичних в'язнів у концтаборах і тюрмах мільйонних мас безправно засланих в границях ССРСР і других комуністичних держав, як також підняти на форумі ООН питання московсько-советського імперіалізму і колоніалізму, — вони ж являються ганьбою нашого сторіччя і всього цивілізованого і культурного людства.

Підчас, коли залишки давньої колоніальної системи Західного Світу прогресують до формування нових вільних держав (Філіппіни, Індія, Індонезія і другі), в той сам час наростає нова колоніальна система Червоної Звільниці з підкоренням і поневоленням через російсько-советський імперіалізм, вільних народів і держав. І в цей же час, коли в ООН ведуться дебати над розв'язанням проблеми колоніалізму, совети голосять себе єдиним протектором свободи. Вони продовжують заворушення в колоніях других народів, а рівночасно творять свої власні колонії шляхом підбурювання, терору, т. зв. договорів приязні і використання невідомості комуністичної загрози кольоніальних народів, що змагають до свого визволення. Подаючи їм свою допоміжну руку, вони обертають їх рівночасно в нові поневолені собою країни, — в свої колонії, під кермою і володінням комуністичної ССРСР.

І тому ми просимо Вас, Пане Президенте, ужити всього Вашого авторитету і всіх засобів, які стоять до Вашої диспозиції, щоб визволити світ і наші народи від тієї модерної тиранії, душегубства і агресії.

Хай Новий Рік принесе нові великі успіхи у Вашій великій праці для забезпечення волелюбному світові тривалого миру, щастя і справедливості.

З найвищою пошаною до Вас
Американські Приятелі
Антибольшевицького Блюку Народів
(підписи)

**СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ
НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА“**

ЗИСІВСЬКІ ЗОЛОДІЛЬНИКИ.

Тяжко дихаючи, волочучи велечинний чемодан, обклеєний ярликами аерофлота, Василь Пилипович Злобін переміг нарешті східці й опинився в помешканні Сталіна-батця Кабілова.

— Саям —, сказав він єдине слово, яке знав. — В якому він стаї? Господар здивовано подивився на Злобіна, втягнув голову в плечі й обережно промовив: — Пробачте, ви про кого говорите? Ви напевно не на ту адресу натрапили. — Якже не на адресу? Ворошилова 2, мешкання 2, Кабілов. Це ж ви повідомили, що замерзає капілярна трубка холодильника ЗІС? Оце я й прилетів на літакові з Москви до вас.

А через якийсь час в другім кінці країни, в місті Вільнусі, механік Гудков розмовляв з громадянкою Кибарською. — Н-да, діло серйозне: треба відрегулювати зазор, двері й лічину замка. Не обійдеться тут й без заміни пружини. — І доки Злобін гостював в Середній Азії, а Гудков в Прибалтиці, ще дев'ять механіків з московського бюро обслуговування холодильників, пересікали тисячокілометрові воздушні й сухопутні простори країни, поспішаючи на допомогу громадянам, що придбали такі красиві холодильники. В гарячі літні дні, коли господаря мучить спрага й хочеться випити пляшку лимонаду, вироб ЗІС-а, от так тобі ні з цього, ні з того, переставали, як кажуть майстри, „робити мороз“, а вночі, коли господар засипляв, емальована шафа починала страшенно густити. І ось, в часи гострого захворювання якогось холодильника до цього й мали поспішати прямо з Москви.

Скерував спеціалістів, заступник начальника відділу технічної контролю заводу. Коли йому ставало відомо, що ЗІС-івські холодильники здають багато клопоту мешканцям Сталінабаду, він кликав Злобіна і наказував, — Щоб сьогодні вашої й ноги тут не було. Завтра маєте ступити на землю таджиків. Дозволяється літак. До речі, по дорозі в Ашхабад загляньте й до Чіалева. —

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА“

Передплата на рік \$4.00
Передплата на півроку 2.25
Ціна окремого примірника50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошовим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошеві перекази треба вповнювати на адресу:

“V I S N Y K”
P. O. BOX 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.
O. D. F. F. U.

Про всякі зміни адреси прохаємо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.
“ВІСНИК” — ОРГАН ООЧСУ
Редагує Колегія
Головний редактор
І. Вовчук

— Дорогуvато обійдеться, — промовив було Злобін. Але начальник гордо підніс голову й відповів: — Ми соціалістичне підприємство з широким розмахом. Яка може бути мова про гроші. Коли мова йде про культурне й швидке обслуговування населення. Холодильники мають гарантію на два роки й ми відповідаємо за їхню роботу.— І незабаром стальна птиця спустила Василь Пилиповича в Сталінабаді не далеко від мешкання громадянина Кабілова. Не забув механік відвідати й столицю сніжноі Туркменії, заглянув він і на Південний Урал, до Чкалова. А потім підрахував дебет і кредит. Відремонтував він холодильників всього на кілька сот карбованців, а один холодильник вирішив повернути на завод, як бракований виріб, других господарів проінструктував, як користуватись придбанням й полетів назад до Москви, витративши в дорозі коло чотирьох тисяч карбованців. Механік Артемов поправив електропроводи в холодильникові у громадянки Правдивцевої на Смоленщині. Діла тут було на 15 карб., а переїзд, добові й мешканеві витрачено сотні.

Коли б скласти карту маршрутів поїздок механіків із бюро обслуговування, то вона була б дуже переплетена довгими й короткими лініями. Де вони тільки не побували! Подооржі механіків в цілому обходяться державі 150 - 200 тисяч карбованців на рік. (Веч. Москва).

Ред. А холодильники все же як слід не роблять морозу, а коли й роблять, то гудуть так, що господарям спати не дають.

~~~~~
Коляда на В. Ф. 1955 р.
 Дитроїт (закінчення)

Терлецький Іван 5 дол., Терлецький Василь 5 дол., Сулима Пмиро 5 дол., Федак Ярослав 5 дол., Токарчук Федір 5 дол., Модний Стефан 5 дол., Колорнішин Григорій 4 дол., Горечко Ярослав 3 дол., Скольський Михайло 3 дол., Скольський Федір 3 дол., Гарасименко Іван 3 дол., Соя Володимир 3 дол., Виноградник Тимофій 2 дол., нечиткий 2 дол., Лапка Володимир 2 дол., Футала Лев 2 дол., Футала Василь 2 дол., Горбар Григорій 2 дол., Папіж Василь 2 дол., Калинич М. 2 дол., Косаренко П. 1 дол., Кірницький Василь 1 дол., Любешський Василь 1 дол., нечиткий 1 дол., Мус Іван 1 дол., Др. Дужий Михайло 10 дол., Проф. Дальницький М. 10 дол., Футала Лев 10 дол., Кравчишин Стасьо 10 дол., Рогатинський Петро 10 дол., Панчук Іван 10 дол., Кобілянський Антін 10 дол., Тарнавський Ярослав 6 дол., Кульчицький Андрій 5 дол., Воробець Михайло 5 дол., Чипчар Михайло 2 дол., Саварко Мирослав 2 дол., Мандрух 2 дол., Щербій 2 дол., Когут Тарас 1 дол., Когут Михайло 1 дол., Гнатюк Петро 1 дол., Бартків Омелян 1 дол., Винник Ангелени 1 дол., Антоняк 1 дол., Олійник 1 дол., Вільховський Іван 1 дол., Пиронюк Михайло 1 дол., нечиткий 5 дол., Сироватка Василь 5 дол., Станкевич Олекса 3 дол., Стефанюк Теодор 2 дол., Смотрицький Степан 2 дол., Дацків 2 дол., Федішин Михайло 2 дол., Кирилів Григорій 1 дол., Князюк Михайло 1 дол., Полатайко Іван 1 дол., Куневич Іван 1 дол., Горак Ант. 1 дол., Гримак Марія 1 дол., Дідшак Володимир 1 дол., нечиткий 1 дол., Плекан Елісавета 1 дол., Плекан Михайло 1 дол., Гайдов Василь 1 дол., Старостенко П. 1 дол., Клеменко Носик 1 дол., Бігун Василь 1 дол., Пліхота Євген 1 дол., Лазарчук Роман 1 дол., Кльось Любомир 5 дол., Кльось Степан 5 дол., Кунницький Осип 5 дол., Базюк Ярослав 3 дол., Грицай М. 3 дол., Грицай Роман 3 дол., Леськів

*****
**Американська прем'єра нового українського
 звуко-кольорового фільму**

„ГУЦУЛКА КСЕНЯ“

муз. Яр. Барнича
 лібретто Яр. Барнича і В. Павлисевича
 продукції фільмової корпорації
 „ОРБІТ“

в НЕДІЛЮ 12 лютого 1956 р.
 о год. 7:45 веч.

в залі Фешин Інституту, Вест 24 вул.
 між 7 і 8 евеню в Нью Йорку
 Показ фільму організують Українсько-
 Американські Ветерани м. Нью Йорку

*****

Степан 2 дол., Миськович Степан 2 дол., Тарнавський Богдан 2 дол., Крамарчук 2 дол., Яломб М. 2 дол., Мгр. Малиновський 2 дол., Пахолок Петро 2 дол., нечиткий 2 дол., Ключко Андрій 2 дол., Блюй Іван 2 дол., Михалнк Т. 2 дол., Миськів Михайло 1 дол., Муравський Н. 1 дол., Сахар Юзеф 1 дол., Копач Іван 1 дол., о. В. Мигаль 1 дол., Народний Дім 10 дол., нечиткий 5 дол., нечиткий 5 дол., нечиткий 5 дол., Годло Олекса 3 дол., Едвард Козак 2 дол., А. Козак 2 дол., Бойко Ева 2 дол., Н. Н. 2 дол., нечиткий 2 дол., нечиткий 2 дол., нечиткий 1.50 дол., нечиткий 1 дол., Бігун Василь 1 дол., Петрів Василь 1 дол., нечиткий 1 дол., нечиткий 1 дол., Ясіньський 1 дол., Березовський Михайло 6 дол., Сливка Іван 5 дол., Ворик Петро 5 дол., Совірка Михайло 5 дол., Груник Андрій 5 дол., Кобель Галина 5 дол., Гарасимів Василь 5 дол., Лесів Анна 5 дол., Никончук Ананій 5 дол., Головатий Володимир 5 дол., Коновальський Ярослав 5 дол., Вовк Михайло 5 дол., Харевич Володимир 5 дол., Сеньків Василь 5 дол., Галат Михайло 5 дол., Бедзіс Анна 5 дол., Уштан Катерина 3.50 дол., Карпович Михайло 3 дол., Мусик Павло 3 дол., М'якуи Петро 3 дол., Рудий Юрій 2 дол., Мандрух Михайло 2 дол., Антонюк Василь 2 дол., Бугай Григорій 2 дол., Стецюк Семен 2 дол., Федішин Іван 2 дол., Лопушанський 2 дол., Совірка Іван 2 дол., Труш Дмитро 2 дол., Макар Микола 2 дол., Андрушків Роман 1 дол., Кеван Іван 1 дол., Сірий Михайло 1 дол., Гарасимів Василь 1 дол., Слонський Михайло 1 дол., Пастух 1 дол., Філь Григорій 1 дол., Захарків Михайло 1 дол., Гридовий Іван 1 дол., Гридова Ксеня 1 дол., Качмарик Іван 1 дол., Біжик Григорій 1 дол., Стририлецький В. 1 дол., Лисий Андрій 1 діл., Грицай Василь 1 дол., Гожак Ілько 1 дол., Глива Іван 50 центів Нюка Дмитро 50 центів Корбяк А. 50 Вашингтон.

По \$ 1.00: Кондрат Станіслав, Андрієнко Василь, Семців Борис, Сурмай Федір, Костерюк Василь, Сурмай Федір, Кондрат Станіслав, Малиновський Іван, Конюховський Осип, Курницький Микола, Кавецький Яків, Боднар Р., Зенюк Остап, Запара Александер, Слота Антін. Семців Борис — дол. 2.00; Турч Максим — дол. 5.00; Романюк Степан — 50 центів.

Осередок СУМА ім. „Крут“ в Чикаго — \$ 127.50.